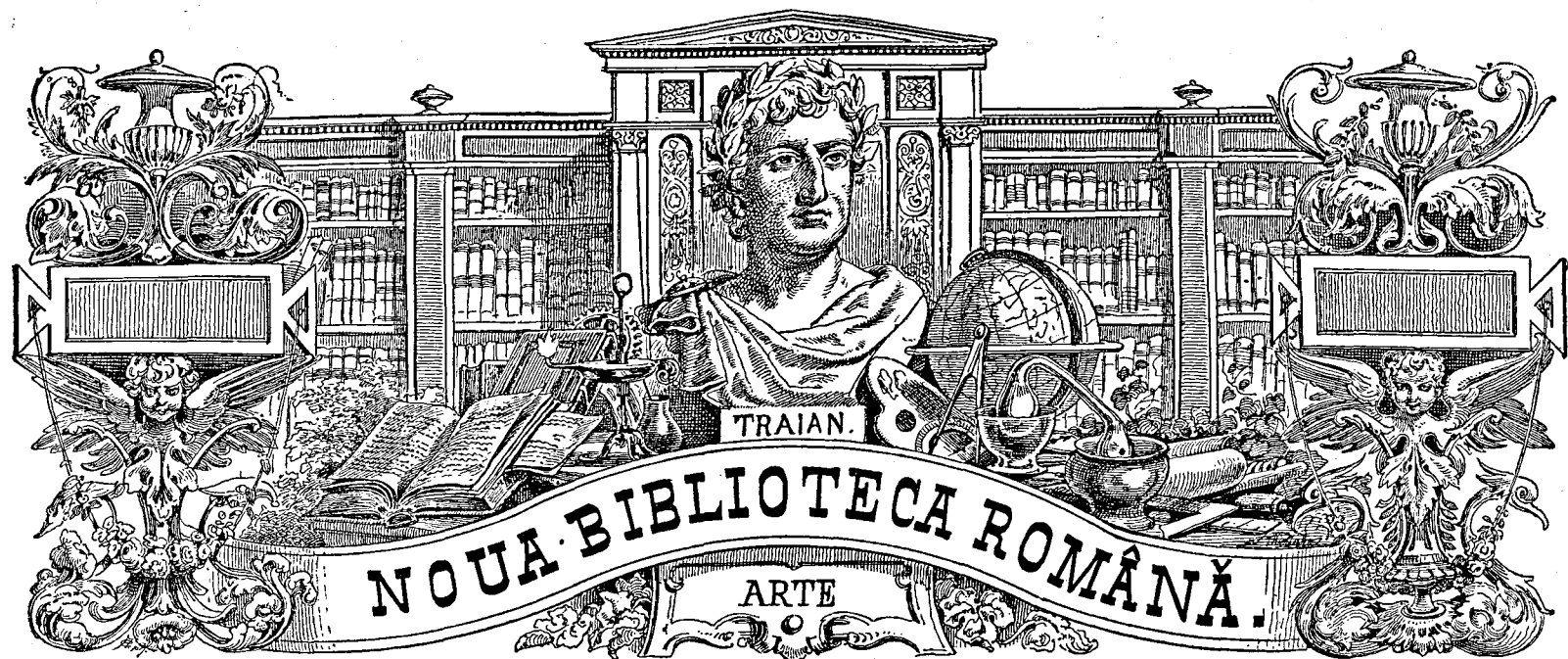

NOUA BIBLIOTECĂ
ROMÂNĂ.

LITERATURA

Prețul unui număr 30 cruceri — 75 de bani.

Jurnal beletristic-literar.

Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 5.

Apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Tomul II.

Amor în vécul crâncen.

Roman istoric de THEOCHAR ALEXI.

(Continuare.)

Rucsandra se înfioră la această amenințare. Tocmai acum s'o închidă sub pământ — căci chilia întunecată se afla sub pământ — acum, când dorea mai mult de cât ori și când de a sta la feréstră pentru a zări, măcar umbra, a mult doritului ei, care era aproape de ea.

— Fac tóte ce veți cere — se grăbi a dice Rucsandra cu umilință, — numai să nu mă duceți în acea chiliă grozavă.

„Bine fata mea, fi cu minte. Décă nu ne dai prilej să ne plângem noi de tine, nici noi nu-ți vom face nimic împotriva voinței tale.“

Rucsandra promise, că va fi smerită, stărița i mai dete poveți bune apoi o părăsi, eșind cu maicele.

Fata voevodului, remasă éráș cu lelea Dochia, alergă spre feréstră.

„Mielușelule“ i díse lelea Dochia „fi cu minte mergi de-a-colea, decă te va vedea vr'una dintre maici, îți vor strica tot rostul.“

— Ai dreptate — respunse Rucsandra retrăgându-se de la feréstră — trebuie să-mi fac răbdare.

După o mică tăcere reincepu.

— Lele Dochia.. —

„Ce-i mielușelule?“

— N'ai simțit nimic?

„Ba, par' că intru târziu, étă chiar acum, am simțit și eu ceva.“

— Te rog dară lele Dochia, fi-mi în ajutor! pândesce Dta, decă-l veți, spune-mi.

„Voi pândi dragă și decă-l voi vedea îți voi spune. Voi stărui chiar ați aduce vr'o scire de la el. —

Pândi lelea Dochia mereu, însă în dar. Trecu ziua, trecu nóptea, trecu chiar a doua zi, fără să fi putut da de vr'o urmă a lui Mihu.

A doua zi cătră séră, o întéplare neobicinuită deturnă pentru câțva timp atențiunea femeilor din schit de la preocupățiunea lor.

Doué muieri de țeranî veniseră la pórtă schitului, bătuseră din răspuseri în pórtă și țipând ca din gura șerpelui ceruseră, ca o milă, ca o pomană să li dea intrare, căci ómenii, adică bărbații lor, díceau ele, le-ar fi bătut de era să le omóre, și că numai ca prin minune ar fi scăpat din mânilor, și ar fi fugit până aici într'un resufflet, ér acum mureau de frică, că le vor ajunge bărbații și că-i vor ucide.

Stărița temetóra, la început nu voia să le dea intrare. Femeile însă se văierau atât de tare, în cât trebuia să i se facă milă de ele, și le deschise pórtă.

Erau în o stare fórte próstă biete muieri, sdrănfăróse, gârbovite, cu fețele smolite, imbrobodite până peste frunte; gemeau mereu și se văierau de dureri, díceau că bărbații li-ar fi rupt ósele; d'abia se târau nenorocitele.

Maicele curióse, ar fi voit să afle amenunțele urgiei cădute pe capetele acestor muieri, ele însă nu păreau dispuse a vorbi multe, să rugară să le ascundă bine, și să nu lase pe nimeni a intra în schit după ele.

— N'aveți grije — li răspunseră maicele, — aici nu intră nici un picior de om.

Nu apucaseră încă bine să li spună acésta când se auđi un sgomot nou la pörtă. Maicele cu starița in fruntea lor alergară să vedă ce este. Intru aceea una dintre muierī privise imprejur, ca pentru a se orienta. Nu stete mult timp la chibzuélă, ci o tuli iute spre chiliile schitului, mergēnd drept la ușa Rucsandrei, pe care o deschise linișor. Lelea Dochia era tocmai să esă și ea afară pentru a vedea ce este sgomotul cel nou la pörtă, ér Rucsandra stetea lângă mésă cufundată in cetirea unei cărți.

— Ti, ucigă-te sfânta cruce, cum m'ai speriat — strigă lelea Dochia la vederea muierēi.

„Te rog, decă iubesci pe jupănița, lasă-mē să-i spun câteva vorbe in taină și pândesce p'afară să ni spui când s'or întorče maicele.“

— Dómne sfinte — exclamă Dochia, — cum ai putut intra aici și de unde ai luat vestmintele astea muieresci, jupâne Mihule. —

„Mihu?“ strigă Rucsandra plină de bucurie și alergă spre el.

— Eu-s, scumpa mea! — răspuse Mihu făcēnd semn Dochiei să esă afară.

Dochia eși.

— Nu vom avea multă vreme de vorbă — incepu Mihu grăind in pripă. — Ar fi rău, decă maicele ar descoperi isteția noastră, aflând că le-am înșelat și că nu suntem nisce muierī sērmane, prigonite de bărbații lor, și că ómenii care bat acum la pörtă au fost anume tocmiți de noi, pentru ca să tulbure pe maicele și să le țină de vorbă cu amenințări, cu buibuituri și cum vor putea ei.

„Te-am acceptat, din séra de când ți-am auđit glasul“ ăise Rucsandra.

— Étă-mē, că am venit spre a te scăpa, dar esci așa de bine păzită in cât n'am găsit alt mijloc de cât....

„Chiar de aș fi silită să găuresc muntele, aș face-o numai să mă ved eșită de aici.“

— Și eu sunt gata la cea mai mare jertfă, numai să te pot scăpa, acum am gândit, ca să te imbraci in hainele muieresci ale servitorului meu, care stă jos la pîndă, și să eși apoi cu mine de aici. —

„Dar servitorul.“

— Va scăpa el cum va scăpa, dór nu-l vor omori maicele. —

„Mē invoiește cu planul tēu, dar cum să facem.“

— Alerg să-l chieim sus in chilia ta. —

Mihu se duse. La pörtă gălăgia se urma. Maicele tóte se impotriveau cu gura și cu porțile inchise intrărei ómenilor de la Comarnic, cari cereau in gura mare și cu cele mai strașnice injurături, să-i lase in schit, ca să caute muierile lor.

Mihu merse la Petru, servitorul său stravestit ca și el in haine muieresci și îi ăise:

— Vină iute sus, Rucsandra se invoiește.

Petre merse după stăpănu-seu.

Rucsandra îi accepta.

— Iute Petre desbrobodesce-te și imbrobodesce pe jupănița, mi-e témă să nu se întorče cumva vr'una dintre maice. —

Mihu n'apucase încă bine să isprăvéscă vorba sa, când se deschise ușa repede intrând Dochia prin ea.

„Vine starița in chilie“ ăise ea fără suflare.

Să și auđia din afară pașii tîrîtori ai stariței.

Mihu și Petru se apucară indată să geme.

Maica starița îi găsi in un colț al chiliei, pitulate, frângându-și mânilē, cu dinții clânșinînđi.

— Vai seracele de noi, vai seracele de noi, ce să ne facem, ne ucide, ne omórá ómenii, dar i-ați lasat in schit lele starița.

„Nu îi-am lasat, s'au dus, după ce li-am aruncat o pungulița cu bani peste zid, ăise starița.“

— Șirétă nevastă — se gândi Mihu in sine, — și lacomi afurisiții de țereni.

„Dar voi“ se adresă acum starița cătră Mihu și Petru, „cum de a-ți îndrăznit să intrați in chilia acésta.“

— Apoi să veđi, dragă lele starița — răspuse Petru, — auđind sgomotul cel mare, ce făceau ómenii nostri la pörtă, ne-am infiorat, și de gróza lor am fugit in schit ér aici....

„Vedēnd pe biete muierī“ continuă Rucsandra, „că mor de frică, le-am ăis să intre in chiliă la mine.“

— Mē temeam de una ca asta, mē temeam — observă starița cu fruntea încrețită.

„Ce lucru mare!“ replică Rucsandra.

— Lucru mare ăeu, ăise starița in sine — tu nu sci că am fost strașnic oprită, de a te arēta vr'unei fețe streine, fiă de bărcat, fiă de muierē, cât vei sta la noi, și că acum sunt datoră să le țin pe aceste muierī aici, până te va duce de la noi. Apoi adause cu vocea tare. — M'am temut, că vom fi silite a ține aceste muierī mai multe ăile aici. —

„Faceți-vē milă și pomană de noi!“ se rugă Mihu.

— Creștine suntem! Ați vedut cât sunt de turbați bărbații nostri, ați vedut și D-vóstră, decī ne rugăm, indurați-vē de noi, și țineți-ne vr'o câteva ăile aici, până ce ne vom putea strecora in vr'o parte a lumi — se vaeră Petru.

„Vom face și noi cum ni va da mâna“ răspuse starița. „Haideți, eșiți, nu vi se cade vouē să stați in astă chiliă.“

— Dar mai lasă-le să resufle, să-și vină in fire sermane, — observă Rucsandra, dorind a se înțelege cu Mihu, despre scăparea ei, care acum devenise fórtē problematică.

„Și-or veni ele in fire, unde le voi duce acum, răspuse starița.“

Rucsandra nu voi se insiste mai mult, pentru a nu deveni suspectă, dar făcu semn Dochiei să urmeze după starița, ca să vedă, unde-l duce pe Mihu și pe servitorul lui.

Dochia înțelese semnul și sub pretext, ca să aducă apă prospătă să duse după stăriță și vedu, că Mihu și cu Petru fură băgați în o chiliă suterană, și inchiși acolo cu multă îngrijire.

Rucsandra se intristă foarte tare când auți acésta și se rugă de Dochia, să stăruiască, a afla v'run mijloc ca să scape pe prizonieri, séu cel puțin să se pună în relațiune cu ei.

Spre acest scop îi dete chiar o scrisóre pentru Mihu.

Dochia era destul de viclénă pentru a nu trăda dinaintea stăriței și a celor lalte maice interesul, pe care-l aveau ea și stăpână-sa pentru preținsele femeii închise, și astfel isbuti a afla pe nesimțite, că în tóte țilele i se sloboza lui Mihu și servitorului séu, prin o resuflătoare ce răspundea în curte, apă și dale mâncărei.

Dochia făcu ce făcu și isbuti a băga în coșul cu merindele scrisóra Rucsandrei cătră Mihu.

Trecuseră însă vr'o câteva țile de la închiderea lor și disperarea Rucsandrei ajunsese deja la culme.

Dar nici Mihu nu se afla în o mai bună dispozițiune sufletéscă.

Chilia suterană în care îi băgase era intunecósă și igrasiósă. Drept culcuș li se aruncase doi jipi de paie. La început Mihu credea că nu vor fi ținuți mult timp în acéstă temniță cumplită, dar trecu o țilă, trecură două, trecură trei, fără să fiă liberați, ba fără să se deschidă măcar ușa închisórei lor. Erau tractați ca cei mai primejdioși făcători de rele.

— Ne vor fi trădat afurisiți de sătenii — țicea Mihu cătră servitorul seu Petre.

„Nu-mi vine să cred, dar póte că stărița va fi având poruncă să feréscă pe jupănița Rucsandra de ochii streini, și fiindcă ne-a găsit în chilie la dēnsa, ne-au închis ca să nu spunem ce am vedut aici,” țise Petre

— Ori cum ar fi, este reu pentru noi, trebuie să încercăm ca să scăpăm cu ori ce preț de aici — observă Mihu.

IX.

Mihu găsisse biletul ce i-lă scrisese Rucsandra și pe care Dochia sciuse să-lă practizeze în coșul cu bucatele. Étă ce seria Rucsandra.

„Sunt hotărîtă a fugi cu ori ce preț d'aici. Nu mi-ar fi greu să scap, însă fără tine, ce m'aș face eu singură în lume. Incercă să deschizi ușile închisorei tale. Cu răbdare și cu stărnință totul se póte. Sapă o gaură prin pământ, decă ușa ar fi pré tare, și vine la mine, dar pe timp de nópte. Eu v'am pregătit, ție și slugei tale nisce haine de maice. Sciú unde sunt cheile de la pórtă și cum să le iau. Vino dară, ca să scăpăm împreună.

Mihu cetise cu mari greutăți aceste rânduri. Fusesse silit a se ridica pe umerii lui Petre, ca să fiă mai aprópe de acea resuflătoare, unica cale prin care se revérta puțină lumină în temnița lor.

— La muncă — țise după ce isprăvisse cu ceteria, sáring din jos.

„La muncă“ întrebă Petru, „ce fel de muncă?“

— Trebuie să sfărîmăm ușa, séu să găurim zidul. —

„M'am gândit și eu la acésta, însă ce ne va folosi, chiar decă am isbuti să eșim din chiliă. Curtea este imprejmuită cu ziduri înalte.“

— Nu te îngrija tu de zidurile din curte, să încercăm a scăpa numai de aici. —

Ei se apucară acum să examineze ușa mai de aprópe.

Era o ușă grea de stejar, care se închidea de prin afară.

Nu era mijloc de a-i strica incuiătórea, nici de a o ridica din țitinii.

— Nu ne rămâne dar alta, de cât ca să găurim zidul. —

„Până când vom isbuti să facem o gaură atât de largă ca să putem scăpa prin ea. Ș'apoi nu ar simți afurisitele de maice. Dar e mai mult, cu ce se găurim, n'avem nici o unéltă?“

— Cu unghile móstre. —

„Nu se póte jupâne, nu se póte.“

Să puseră amēndouii pe gânduri.

„Eu țic“ reincepu Petru, „că totuș trebuie să încercăm a deschide ușa.“

— Nu veđi cât e de tare, cum am putea să o sfărîmăm?—

„Nici nu țic, ca s'o sfărîmăm. Trebuie să ne încercăm a săpa zidul imprejur și să scótem apoi ușa cu prevazul ei cu tot.“

— Astă ideiă e foarte bură, la muncă dară. —

Și rivnosul tēner se apucă să ricăie zidul de lângă ușă cu unghile sale. Înfluința umezelei inmuia se tincuéla astfel în cât Mihu putu în adevér să depărteze un strat din zid și se făcă o mică brazdă lângă ușă. Acest succes îl însufleți la continuarea încercărei sale.

— Haide Petre pune-te de cea laltă parte și fă și tu ca mine — țise el ricăind cu inverșunare.

Petre imită pe stăpēnu séu.

În cumplită tăcere ce domnia acum se auđia scírțitul unghilor acestor doi bărbați, care asceptau de la ostenéla lor straniă scăparea lor de sub pământ.

Dar acest scírțait deveni din ce în ce mai slab. Acum sosi momentul în care Mihu era silit a inceta cu ricăitul. Iși tocise deja unghile, ș'acum, belindu-și pelea de pe vârful degetelor, detese de carne viăă, sângele incepu a-i curge, și nu mai putu să lucreze înainte.

Nu dase încă nici de cărămițele séu petrile din zid. Servitorul séu Petre vedcnd acésta, se opri și el țicēnd:

„M'am temut eu de una ca asta, nu merge.“

— Nu merge — afirmă și Mihu disperat, ster-gēndu-și verful degetelor sângerate.

„Ce-i de făcut.“

Mă voi încerca să scot vr'o cărămidă, séu vr'un colț de pétră — respunse Petre, — cu care să potem săpa înainte.

„Și eu m'aș încerca, dară acum nu mai pot. Voi accepta până mi se vor alina puțin durerile, apoi voi începe din nou.“

Petre săpa mereu în zid, dar nu progresa nici el. Îl ajunsese nóptea și nu isbutise a desface vr'o cărămidă séu vr'un colț de pétră, lui îi sângerău deja degetile, el însă mai deprins cu durerile trupesci, rabdă mai mult timp, la cele din urmă însă și el fu învins de ostenelă.

Să aruncară amândouă pe culcușul lor miserabil, încercând a-și restabili puterile prin somnul recreator.

Petre adormi, dar Mihiu să încercă în dar a se linisci. Sângele îi clocotea prin vine și nu-l erta să dormă.

Mii și mii de gânduri, care de care mai stranie îi munceau creierii, erau momente unde credea că a nebunit, că trebuie să turbeze. Să ridica și încerca cu spatele sale vigurose să cufunde ușa, apoi vedând zădărnicia încercării sale, recădea éraš pe jipul său de paie jilave, scărșnind cu dinții.

Nóptea accia i păru un veac întreg.

În fine o slabă licurice prin resuflătoare i anunță reintórcerea zilei.

Dar ce bine avea să-i aducă această zi.

Și totuși sufletul omenesc este astfel întocmit în cea mai slabă licurice îi ațîța puterile vitale, îi redescéptă speranța cea pierdută prin întunecimea nopții.

Petre să descéptă.

— Să reîncepem Petre! — i dișe Mihiu.

„Să reîncepem jupâne!“ respunse Petre.

Dar vai, nici unul, nici altul nu erau în stare a se reapuca de munca lor de scăpare.

Degetile li se umflaseră atât de tare în cât d'abia puteau să le mai încovăie, de cum se sape cu ele.

Priviră uimiți unul la altul.

Apoi căzură în o tăcere profundă.

Mihu, decă nu i-ar fi fost rușine de servitorul său ar fi plâns, Petre decă nu i-ar fi fost témă că-și va strica tot rostul lor ar fi răcnit de ciudă.

Trecură óre, dar ce fel de óre, erau vécuri întregi, vécuri de durere pentru sêrmanii prizonierii.

Sosise simplul pe care li se sloboza mâncarea cea miserabilă.

Astădi însă nu să arêta nimic.

„Vor fi simțit ceva maicele“ dișe Petre, „și vor fi hotărît să ne lase ca să murim de fóme.“

— Ce mă-e mie de acea mâncare — respunse Mihiu cu o teribilă apatie.

„Mie-mi este prea mult de mâncare“ afirmă Petre, „ca să-mi reînsuflețesc puțin puterile, dar ce e mai mult, aveam nădejde că astădi ni vor trimite o fertură.“

Mihu zimbi a milă.

Nu sunt atât de lacom séu atât de mâncăcios cum cređi D-ta — continuă Petre.

— Dar totuș te gândesci la fertură, dór ți-e frig și vrei să te încălđesci, — dișe Mihiu încercându-se a silă a întreține această conversațiune, ca să mai uite de disperarea sa.

„Ba, nu mă-e frig, dar fertura trebuie pusă în ólă.“

— Și cu hârburile acelei óle am putea ricăi mai lesne! — exclamă Mihiu sârind drept în picere, ca și electrisat de această idee.

„Așa-i“ afirmă Petre.

— Dar de ce nu ne trimiți astădi nimic — întrebă Mihiu după o lungă tăcere.

„De ce? știu și eu“ respunse Petre oftând.

Steteau amândouă cu ochii țintiți la acea resuflătoare.

— Petre — dișe Mihiu éraš după o pauză îndelungată.

„Stăpâne! respunse acesta.

— N'ai băgat de sémă, că astădi au trecut mai multe umbre pe dinaintea acelei găuri, ca în alte zile. —

„Ți s'o fi părut stăpâne“ observă Petre. „Astădi am privit mai mult p'acolo ca de altă dată, și étă de ce am vedut mai multe umbre.“

— Măi Petre, mai bine de cât să perim aici de fóme, să încercăm ori ce mijloc pentru a scăpa. Afurisitele de maice! de ar veni măcar una din ele pe aici, să-i strigăm că murim, ori să mă descoper ei, să-i fac făgădueli, numai să eșim o dată de aici, că nu mai pot. Cine știe ce vor fi făcut ele până acum cu jupănița Rucsandra. Noi am venit s'o scăpăm, și étă-ne pe noi însine închisi sub pământ. —

„Să strigăm dară stăpâne,“ dișe Petre, „să răcnim, dór de-a veni cineva să întrebe ce voim.“

— Sue-te la resuflătorca ceia și răcnescă cât vei putea, ér după ce vei răguși voi începe să strig eu, — respunse Mihiu.

Petre făcu după poruncă, sbieră, răcni, de resuna curtea. Strigă mult timp fără nici un efect.

Mihu să decisese la acest ultim pas după multă indoielă. I fusese témă că va compromite pe Rucsandra, că va îngreuna pozițiunea ei și ar fi preferat mórtea, de cât să-i pricinuéscă v'o suferință. Dar o mórte onestă, o mórte vitejescă. Tocmai acest gând de mórte îl adusesese la ideia pe care să încercău ei s'o execute acum. El adică să gândise, că scăpând astfel din închisóre va întreprinde o luptă de mórte și viétă, cătră ori cine, și va isbuti de a rescumpera libertatea iubitei sale în acest mod. Să căia tare, că nu întrebuițase forța chiar atunci când erau liberi, și că din pré mare îngrijire, lăsase să ajungă lucrurile la extremitate.

(Va urma.)

Walter Scott.

În capitala Scoției Edinburg s'a născut acel poet, care se poate numi părintele romanticilor englezi: Walter Scott (15 August 1771.) Tată-său, un jurist renumit era descendințele unei familii nobile de vîță vechiă. Deja ca copil Walter arătă o fantasiă foarte mare, care-și primea nutrimentul în cea mai mare parte din tezaurul de legende ale pătrei sale. În anul 1785 intră la universitatea de la Edinburg, un morb greu întrerupse studiul pentru cîtva timp. Să aplică apoi jurisprudenței și fu numit avocat la 1792. Cu toate acestea continuă studiile sale literale și istorice și se ocupă de poezia germană. Poetul german, Bürger, cu poema sa „Lenora“ și Göthe cu drama sa „Götz“ influențară dezvoltarea spirituală a junelui poet.

Operile poetilor germani, care se născuseră sub influențe englezesci reinfluințară asupra englezilor. 1796 publică Walter Scott două balade, care aveau să mulțămescă facerea lor sus numitei poezii „Lenora“, apoi urmă o traducere a dramei „Götz“, și o imitațiune a „craifului de codru“ (Erlkönig.) Săvenire din tinerețe și influența germană conlucrară pentru a potența în sufletul poetului iubirea literaturii populare. Primele rezultate ale acestei iubiri fură nisce poezii originale în care prevala subiectul gróznic; apoi o colecțiune bogată de balade scoțiane (1802) și editarea unui roman vechi în metre („Sir Tristram“). La 1807 depuse Scott advocatura pentru a se devota pe deplin literaturii. Cel mai mare succes l'a avut cu două epopee, în care luase de subiect episoade din istoria Scoției: „Marmion“ (1808) cu descrițiunea maestră a bătăliei de la Flodden în anul 1513 și „feliciora de la lac“ (1810, care în opt ani avu patru-spredece edițiuni. Este cea mai grandioasă operă ce a produs Scott pe acest teren. Nu numai subiectul în sine este foarte copleșitor și plin de vigóre, dar și desemnarea caracterelor, descrierea naturii, limba și metrul sunt de egală perfecțiune.

Fără numele său publică Scott la 1814 primul dintre romanurile sale în prosă: „Waverly“, după care urmă până la 1831 un șir lung de romane. Cele mai însemnate dintre ele sunt: „Guy Mamerling“ (1815) „Anticuarul“ (1816), Mirésa de la Lamermore (1819) „Ivanhoe“ (1819) „Kenilworth“ (1821) „Quenim Durward“ (1823) Crisa comercială din anul 1825 i aduse lui Scott mari păgubi prin falimentul unui librar; fu silit să ia asupra-și o datorie mare (120,000 lire sterlinge) pe

care a și plătit-o până la un rest de 40,000 lire. Pentru a se scăpa de această datorie începu a lucra cu grabă febrilă, ceea ce a stricat mult producțiunelor sale. Este caracteristic pentru Engiltera, cumcă un poet putea spera de a plăti din vîndarea scrierilor sale o sumă atât de considerabilă adică 3,000,000, va să țină trei milioane de franci; — la noi chiar Alexandri n'ar avea curajul de a spera nici la a deca parte din această sumă. Sarcina prea grea de muncă i consumă sănătatea, precum stricase valoarea scrierilor sale. Tot ce a apărut de la 1825 „povestile unui tată moș“ (un fel de notițe istorice în maniera populară) „istoria Scoției“ (1830) dar mai cu seamă viața lui Napoleon fu aspru criticat chiar de pe atunci.

Scott este creatorul romanului istoric devenit atât de modern în ziua de astăzi. Nu este creatorul lor în acel sens, ca și când înaintea sa nu s'ar fi aplicat figurii istorice prin romanuri, ci în sensul mai înalt, că el clădea pe baza istoriei reale tabloul omenilor, a moravurilor și a timpului. Nu se mulțamea de a introduce ore care păpuși de fantasiă ca eroi ai unor întemplieri de toate zilele, ci stăruia, ca să reproducă sufletul poporului în o ore-care epocă din istoria patriei sale; punea în fond mișcări mari, o natură imposantă; studia cu zel formele exterioare de viață ale timpului, datine, portul, arme, viața principilor și a gentilomilor, a cetățenului și proletarului, mersul pe la curți și prin orașe. Dar copiositatea nemărginită a științei speciale o scia să o intrunescă cu spirit poetic și să-i dea trup. În cel mai bun dintre romanurile sale

PICOLA.

caracterele toate sunt executate cu egală iubire și îngrijire și ne cuprinde fantasia cu atât mai tare cu cât se ved detaiurile tratate mai bine, de ar fi figurile sale de o stare cât de prostă, totuș ne interesează, căci o suflare de romantică zace pe toate și dauresce chiar sdrențele unui cerșitor, dar nici o dată nu le răpesc tipul popular. Lui Walter Scott i plăcea câte o dată a desemna omenii de o mărime sombră (Alchimistul în „Kenilworth“) — atunci atinge nisce efecte, care nu se găsesc pe la poezii cei moderni, cu aceiaș maestrie se pricepea de a împleti natura în efectul total al poemelor sale.

Personajele istorice le punea de obicei în centrul acțiunii, ca de exemplu pe Carol II. și pe Cromwell în Wood

stock, pe Ludovic XI. in „*Quentin Durward*.” Cunoscea prea bine limitele între istorie și Roman și se feri cu îngrijire de toate acele erori de care se împedecară mulți dintre imitatorii lui, pentru acea istoria i-a fost numai fond, adevărata dezvoltare poetică se executa la densul de cătră persoanele inventate de el, sau cel mult de cătră acele persoane, care n'au ocupat o poziție dominantă. Cea mai frumoasă calitate a lui Scott este simțirea sa etică. Făcea tot atât de puțin la demonstrațiunii ca și Shakespeare, dar în scrierile lui domnia credința într-o Dumnezeuire.

Dreptatea ne opresce, ca să tăcem de slăbiciunile sale. Ele mai toate sunt nise consecințe neevitabile ale calităților sale. Fidelitatea în descieriile celor externe îl face de multe ori să se părădă în futilități, și să se dea încercării periculoase de a schimba terenul poeziei pe acela al picturii; voia să imprime convorbirilor dintre personajele romanurilor sale timbrul adevărului, ceea ce-l conducea la vorbă prea multă. Aceste defecte să arată mai cu seamă în romanurile din urmă, de tot liber de ele nu este însă nici unul. Dovadă despre forța ge-

nială a scrierilor lui Walter Scott este faptul cum-că să citească chiar și în ziua de astăzi.

Despre influința ce a exercitat bardul scoțian asupra dezvoltării romanului modern s'ar putea scrie un op propriu. Pretutendeni a aflat imitatori: în Germania, Franța, Italia, Spania. Între scriitorii germani a imitat autorul Alexis pe Scott așa de bine, în cât unul din romanurile sale s'a contribuit într-o întâi chiar lui Walter Scott.

Pe lângă această romantică cultivată de Scott, se mai nascu încă una de altă natură, cultivând grozăviile, care însă nu se putu susține față de simțul cel bun al societății engleze.

Și între autorii noștri se ved încercări pentru cultivarea romanului istoric, dar pare că poeții noștri n'au răbdarea recerută pentru executarea unui op de cuprins mai mare, ei să mărginesc la romanele și nici nu credem că să va dezvolta vr'o dată în literatura română această specie, care este în contra naturii Românului. Dovada cea mai bună, că Românii nu au multă simpatie pentru asemenea lucruri, este că nici un roman a lui Scott n'a fost tradus în limba românească. —

Lumină și umbră sub drapel.

(După L. R. Zimmerman, trad. de I. P. Reteganul.)

I. În garnisonă.

Suvenirii de casarmă,

(O Introducere.)

Iubite cetitor! Trecând pe lângă o casarmă mare, să nu privești cu nepăsare la grămada cea murtă și urită de piatră cu prevazuri galbene de ferestre și cu pereții albi, mănjiți; cugetă un moment: »în această cușcă mare bat multe inimi calde și tinere în suferințe și iubire, în griji și ghume; murii acești înalți imprăjmuesc o schiță înmurtă de viață, care de mulți ani se înnoesce continuu și care ilustrază totă gradațiunea suferințelor omenesci.

Casarmele și au istoriile lor, ca și miile de suflete care au locuit în ele, și murii lor atâtea ne știu istorii, ce au uitat acele mii de suflete de mult deja — ori că vor uita în curând.

Cunosc în casarma din Viena un astfel de locșor pe care-l am încă și acum în memorie ca un suvenir plăcut — și era altul — care me face a lăcrăma.

Ridând 'mi preambulu cugetul preste pozițiunea, unde eu ca recrut, cu traista în spate, în loc de a prezenta, făcui un mare compliment căpitanului meu — la raport; ridând-mi conduc cugetul pe dinaintea cămăruței, unde mă puseră odată scurt legat, ca să mă pocăesc; ironic, batjocoritor mai privește asupra odăiei, în care odinioară sergentul meu — 'mi jura: »Dacă d-ta vei deveni ceva, atunci... blăstămat și afurisit să-mi dăci.«

Eu devenii »ceva« și totuși nu i dăsei nici »afurisit« nici »blăstămat« — ci i-am dat onora ca și mai înainte.

Ridând iau în revistă locurile cele multe, unde eu, ca băiat de 16 ani, pe camerașii mei — precum ieri coala și pe unii superiori i bătușam copilăresc, apoi mă credeam »mare luptător.«

Cantinul, cu toate gusturile fermecătoare de odinioară, mi se prezintă înaintea ochilor și încă renoit și înfrumusețat, însă totuși recunosc încă toate mesele, la cari cântam, beam și »imprumutam,« eu atunci, sub care cădeam și la care Mișco, secul de el mă săpunea atât de fin!

Cu privirea lină și cu ochii lăcrămați trecui în scolar de cadet, unde un camarad fidel, bun, se pușcă prin gură și totuși nu rămase mort. Cuget la aceea, ce dăceau atunci omenii: »Deu decât ni-ar fi dăis un cuvânt măcar, îl scăpam bucuros fiecare, din atâtea lucru de nimic. El ar fi și spus câte unora, dar nici unul nu-l scose din aceea, ce după pușcătură se numește un »bagatel« — și ce în viață e atât de mare pentru de a neferici pe cineva.

În plafondul odăiei mai ved încă ușora urmă a gaurei, ce o făcuse atunci glonțul; scândurile sângeroase odinioară sunt acum curate, ca și când s'ar fi adăpat tot de-a-una cu apă. —

Colo în edificiul cel vechiu își pușcă inima un băiat brav, tiner, ce de dorul patriei nu mai voi a să reînșenetoșă.

Dincolo, în birtul cel mare, un Slovac își trase două glonțe în pieptu-și; ca să pôtă mai curând deveni — sânt.

Lângă cadavrul lui se aflau doi oșpeți bătrâni cari descriau ceriul ca și când ar fi fost deja vr'o dată acolo.

În corpul celalalt al curței fură pușcați doi desertori a unui Regiment italian, înainte de asta cu câțiva ani. Murii vechi atunci multă ticăloșie, aușiră mult plâns și oftat, căci ambii aceștia erau tineri, aveau amoroze și patriă și — nu doriau mărtea.

Acolo, în capătul curții stă un edificiu cu table de lemn la ferestra cea mică, și un păzitor stă aici cu fața cătră perete; din lăuntru însă sună zurelul fărlelor, și câte și o glumă necioplită însoțită de un ris dobitocesc.

De sigur unele oftări eșite din anima prea supărată se pierd aici, însă vuetul și brutalitatea le înădușese. Aci e temnița, pușcăria, (Stockhausul vestit) casa mortală-morale a casarmei, șola preparativă a fortăreței, a șanțului, ér in Rusia a — Siberiei.

La 50 pași de acolo, in curte, e locul unde de comun se execut pedepsele, cari atât de mult strică, pe cât de puțin reparază, a cărui trist spectacol — tortura și bătaia — e atât de greșos! E ca și când aerul ar fi mai gros, mai des, ca și când vântul pe acolo nu s'ar increde să se jõe, unde — nulele vijăe așa des prin aer.

Când părăsesc suvenirile mele din anii de cadet, tot de-a-una anima mea e bifurcată in bucuria și tristețã și apoi decã acësta bifurcațiune se manifestă și pe fața mea, atunci am de bună sémã un aer fõrte comic. Dar a strãbate prin secretele cele adënci ale trecutului nu e lucru puțin; curënd să strecõrã éráș ilaritatea in anima mea și nu lasã turburãrii de cât un prea mic locșor, de unde numai din când in când mai mărăie.

Ultima mea visitã in casarmã mi-a reamintit o dramã micã, din care actul prim s'a jucat in parte intre murii ei, in ultima jumëtate a anului 1858, eroii mai jõcã și acum și — precum sperez — vor juca și mai departe, până când o datã va șopti suflerul osos fatatul „dispari“ când apoi va cădea cortina.

Bate șeua se pricépã épa.

Domnilor! in vesela lume a paserilor e o cucuveicã misteriosã, numitã, „cuc“ care dupã tradițiunea vechiã și dupã cercetãrile cele nouë se vede a fi inventãtoarea avansamentului. Geul bêtrân al cucilor trãesce bine, iubesc mult și e prenumërat la mantauã surã de general.

Spre a ajunge insë in mod cuviincios, tata și mama cucului își alege un drum sigur — de și cam nefresc. Ei depun pre noul fët ca ou prospët undeva intr'un cuib stréin, unde el cade fõrte »malapropos« cum ñice francezul, insë pëcat, nu-i permis ca se fiã aruncat afarã. In sănãtatea D-võstrã domni mei! inchinã sublocotentele Fritz, in mijlocul unei societãți de ofițeri subalterni, care se adunase la prãnz in cantinul casarmei.

»Bravo!« strigarã camaradii ridënd și ciocnind la pahare. Numai unui locotenent nu-i convinea toastul; peste fața sa seninã și frumoșã se intinse o roșëtã și-și mușcã buzele ca și când ar voi să stavilëscã un torente de cuvinte amare. Ochiul lui privea aspru la vorbitor care din timp in timp arunca câte o privire intunecatã și muștrãtoare.

Dupã ce se restabili liniștea se sculã locotenentul pe care avem voiã a-l numi Ludovic Sander, se plecã spre Fritz și-l intrebã liniștit: »și apësãtoriul ou 'sũ eu?«

Cel intreatat privi un moment aspru in ochiul lui Sander »cei liniștiți, apoi rëspunsë scurt: »da!«

»Nu-mi vei descoperi pentru ce-mi aruncã chiar tu mie aceste vorbe?«

»Pentru ce chiar tie! O dõmne! nu persõna ta o inteleg aci, ci pe locotenentul inaintat, avansamentul cãruia më neindreptãtesc pe mine. Eu am fost numit ofițer cu un an inaintea ta, aștept deja de doi ani ca să fiu inaintat la gradul

de locotenent și mai pot accepta doi, cãci — Tu odatã esci ajuns. Sã më esplic mai pe larg?«

Ba; ar fi mai mult de ñis, dar nu ađi și nu aci. La revedere Fritz — Adio domni mei!«

In sãra ñilei urmãtoare au resonat douë pușcãturi de pistõle, repede sburãnd una dupã alta, in dumbrava Vienei, nu departe de Mur, și in lãuntru, la o micã luminã se pitulau 3 ofițeri pentru un al 4-lea care zãcea lungit pe pãmënt. Acest al 4-lea era Sander care a primit un glont in partea dréptã a pieptului.

Palid și cu expresiunea unei tristețe adënci in ochi ingenunchiã Fritz lângã el, strinse mânil sale pe ranã și strigã desperat: Dumneșeu mi-e martor cã eu n'am voit să-l nimeresc. Eu nu l'am mai putut urî de erî... am voit să greșesc insë mâna mea tremura de emoțiune. Decã tõte ar fi trecut bine, l'aș fi rugat de iertare și l'aș fi iubit ca pe un frate! Camarađi ajutați-mi; trebuie se cãutãm ajutor, — — — nu e ertat ca să mõrã el!

De ce nu am adus ore și un medic cu noi? Este o ușurințã de neertat, a se pușca fãrã medic! Mormãi locotenentul Stamm; un duelãtor bêtrën, practic.

»Drace, ce-i asta? ñice el esaminãnd, și ca și când s'ar fi audït un vers sonor mueresc, care, ca și incurãjind pe cineva — striga: Inainte! numai inainte! Trebuie să vedem ce s'a intëmplat aci!«

Chiar intr'aceste apare la zare o damã elegantã, inaltã, stã un moment surprinsã și apoi strigã din tufe: »urmëzã inainte, Clari, inainte, aci putem ajuta ceva.«

Trãsnët! cã resolutã femeia-ï asta! mormãi Stamm și-și puse mâna la chipiã.

Fritz insë se grãbi de jos se ridicã și se apropiã de dama spãmãntatã ce se codea și ñise — acoperindu-i mânil de sãrutãri: Ah! frumoșã, necunoscutã damã, d-ța vii ca un ânger trimis de D-șeu! Vei fi ingerul vieței mele, decã vei readuce la viețã pe amicul meu, pe amicul meu cel mai bun!«

Straniã amicițiã, a dracului pretiniã acësta, care-și frãnge grumađul! bombãi Stamm, precãnd dama ingenunchiã lângã Sander și se ocupã cu zel de rana lui.

In acest moment eși din tufiș o fetițã frumoșicã, tinerã, grãbi cãtrã dama mai bêtrënã cu mine spãmëntate și intrebã ingrijatã: Pentru D-șeu, mamã, ce s'a intëmplat aci?

Rëspunsul fu dat de al doilea secundant, de palidul și secul sub locotenent Halm, care, intre altele, avea nenorocirea a se crede un diplomat din nascere.

»Prea frumoșã și prea stimata mea domnișõrã, ñise el, fãcënd cele mai incovoitoare și mai gimnastice complimente, »vë spun domnișõrã, cã ale võstre grații tinere...«

Dumneșeu meu, ce limbuțiã necioplitã! crișni Stamm.

»Hm, hm! Da, frumoșã domnișõrã, ca de comun la vënëtoare, se petrece pentru vënat.«

»Ah, D-șeu meu, D-șeu meu,« strigã acum frumoșã fetițã, când observã de o datã rana deschisã pe care o curãția delicatele degete ale mamei sale, de sãngele inchiegat. —

»Tu veđi bine« ñise Stamm imboldind in cõste pe diplomatul cel cu gura cãscatã, »tu veđi bine cã acum nimeni nu-i dispus a asculta povestile tale vënëtoresci.«

Însă eu voiŃ numai a „umbri“ șopti rușinat nenorocitul Halm.

„Drace! Tu voiși a face pe dame să cređă că noi venim aci, cu aceste pistole la vênătore de iepuri?!“

„Allons, domniŃ mei,“ ȃise acum cea mai bêtănă din dame, dați-mi cîteva bazmale! Și tu, Clari, sfârtică mantila mea in fãli lungi, egal de late.“

Toți se grăbiră de a urma ordinului; numai pãcãlitul diplomat scormonia prin tôte buzunarele și șopti vecinului sêu: Drace... Eu nu aflu nici o nãframă; de altcum nici nu pot afla, cãci tôte șese 'mi sunt la spãlat.

„De sigur? Tôte șese?“ rise Stamm, de aceea au bietelespãlătorese a freca atãta tină? Sci tu ce? Vorbesce mai puține și te sterge mai... a deșea...“

„Pardonéză-mě; acêta e totuși prea mult!“

„Paciență — frățiorule, la din contră bagă de sémă dama și-ți cere basmaua!“

Rana fu indată legatã — de și nu chiar artificios dar bine, frumósa medică sê ridică și sê pãrea a examina un moment.

Fritz sta incă in genunchi lângă rãnit, făcea cãte odată mine de bucuriã, și numera regulatele resuflãri ale aceuia, apoi adia palida lui față sãrutându-o cu iubire.

Era o privelisce mișcãtore, a vedea cruda și cerbicósa inimă a acestuia — muiatã acum și invinsã de cel ce jãcea in pulbere; odată așã iritat și acum atãt de iubit consocii de arme.

Cu lacrimile in ochi priviau cei presentii la frumósa și trista grupă și fără voiã oftă Clara: „O Dómne, a trebuit sê sê întempe acêta!“

In acest moment și ridică Sander ochii și privirea lui intimpină fața palidă, compãtimitoare și ingrijetã a adversarului seu.

„Ertare, ertare!“ strigă Fritz cu un ton duios.

„Ertare,“ șopti Clara incetșor.

Un timp se pãrea cã rãnitul nu înțelege cele ce-i se întemplase; el făcu o mișcare spre a sê reculege, dar i cãpu capul — cu un suspin dureros in mâniale adversarului sêu.

„Fritz, întrebă el in fine, de ce ingenunchi tu aci?“

„Spre a primi ertarea ta.“

Privirea lui Sander 'lũ vivifică; el cãutã mânia care-l rãnise, o strinse și ȃise: Sciam eu bine — selbaticul meu Fritz, cã anima ta e bunã! Sãrută-mě și sã remãnem bunii amici.“

Eu 'sũ al teu pentru tot de una, amicul meu, fratele meu!“ ȃise Fritz, sãrutând palidele buze ale conșotului seu.

„Trãsnete, acêta mē surprinse! mormăi Stamm și nici nu rise, când palidul Halm suspinã lângă el: Infam! Mie mi curg doue lacrimi pe față și nici baremi o blêstãmatã de batistã nu am... Dorere, finea frumósei propuseșunii sê pierdu, cãci dama maĩ bêtănã, in a cãrei trãsuri sê lupta mișcarea și nepaciența, strigã energic:

„Sus, domniŃ mei, trebuie sã ducem pe rãnit sub un cooperemēt; ridicati-l și urmați-mi mie.“

„Oh, cum sê-ți sciu multãmi bunul și frumosul meu anger!“ ȃise Fritz cu foc și sê întorse acum spre Clara, care schimbând la feșe nu scia, cum i sê întemplã.

„Veđi, veđi,“ șopti Stamm vecinului sêu, blêstãmatul are

acum duplã adresã pentru „bunul anger!“ Nu va reclama mânia? Acêta insê se gãti de cale, și zimbi cu finețã, spre a da a pricepe cã schimbarea adresei nu, remãne neobservatã de ea.

Domnul bêtăn.

Rezimat de pãrete in pavilionul grãdinei dela vila sa, stã locotenentul mareșal in pensiune contele Torron cu o sticlã mare de vin de Tocași și cu un ciubuc lung ca de doui metrii.

Bêtãrul ẽrã-și are ađi tónele sale reumatismul i amințesce pre tot minutul campaniele din anul cutare, amorul acela „du temps passé.“ Afarã de aceste incã sê vede cã nevêsta și fetița-și uitãrã cu totul de „regulamentul casei“ cãci ele au întãrđiat chiar cu o jumetate de orã, a stat mai mult de cãt timpul conces pentru esercițiul campestru, vulgo primblare, și totuși semnul indatinat al reintórcerei, „resunãtoriu hohot al copiliței, nu maĩ voia sã sê auđã.

„Ferencz!“ strigã contele in ton bubuitoriu și depune greul pocal sunând pe masã.

„Ordonati Exselenție!“ dudu in dẽrãptul ușei pavilionului, și dupã o secundã stetea ca inlemnit un fecior cu barba surã, gãndeai cã-i tãiat dintr'un butuc de stejar, inaintea strașniculuĩ impunãtor.

„Ferencz, la dra... unde zãbovesc damele atãt timp?“

„Nu sã sciu Exselențã!“

„Nu sã sciu! tu mãgar bêtãrã, invetã odatã nemșesce! Sê remãșesce contele pe barba sa albã cã chiar un om de 60 de anii póte invetã nemșesce, dar de sigur in sine gãndea: „Ce n'a invetãt Niculița — Nicolae nu va invetã in veci!“

Bêtãrãrul husar își cunoscea stãpãnul atãt de bine, in cãt acum nu-l mai supẽrau atari infruntãri, el aruncã o privire scrutãtore asupra golului pahar, pãșesce in pozițiune de smirnã spre mészã și-l umple liniscit.

Acum sê auđirã nisce voci la pórta grãdinei. „Na, in fine, ȃise contele, „na, in fine! Însê trãsnete, ce flãcãi sunt aceia, cari conversezã cu ele? Dute Ferencz, adu-mi intrẽga societate incóce.

Cetitoriul va ghici de bunã sémã cine sunt flãcãii, vocea cãrora altera atãt de tare pe conte.

D'abia sã apropiã Ferencz de societate, când îi și comandã contesa sê dee ajutor. El prinsê cu mâniale sale gigante așã țepãn, cã ducea aprópe numai el singur pe cel rãnit și astfel dete lui Halm ocașiune binevenitã de a sê vedea liber și de a-i urmãri meditativ.

Când convoiul ajunse inaintea pavilionului, Clara grãbi de sub suóra mamei sale innainte și se aruncã in brașele iubitorului sêu tatã, care in deșert sê oboșea, sê-și capete pozițiunea necesariã.

„Clara, piei din ochii mei, tu fermecãtore ce esci! — Stai! dã-mi mai intãiu un sãrut, — — — hai, cum póte cineva sê abandoneze timp așã de lung pre bolnavul sêu tatã? — — Nu te temi — copilã — cã te vei reci? Prea ușor esci imbrãcatã — — — Na, și mama — lucru natural, nu are timp se vinã sê-mi dec un sãrut!“ Sãrutãrile fetiței il făcurã gust de a primi și dela mama.

Acum vẽđu tunicele albe ale oficerilor inaintea ușei grãdinei și numai decãt se vẽđurã indreptãndu-sê cãtrã vilã.

„Trăsnet!“ sbieră bătrânul, ce fel de incuartaire e acesta?
„Noi am adus pe un biêt rânit, iubite tată,“ țise Clara
lingușindu-se și povestind pe scurt intemplantarea.

„Ho ho! duel! țise bătrânul, „unde este Ferencz? El
are a mă duce să privesc nițel mai de aproape pe mișei de
duelanți!“

În acest moment se ivi lunga figură a locotinentului Halm,
în visuri melancolice, înaintea ușei pavilionului. Atât de îngrijat
să apropia ca odinioară cunoscutul animal de visuirea leului,
și — la auzul unei voci resonătoare ce venea din lăuntru: „a
ha, aci e unul!“ — făcu un potînt salt în dărêpt. „O, te
rog, d-le sublocotenent ori locotenent, te rog a veni puțin în
lăuntru! Și tu, Clară, sucsece puțin lampa mai sus, ca să pot
vedea mai bine fisionomia acestui domn.“

Un moment lung compară Halm repedele blăstem din gră-
dină cu curagioasa-i stare, când vëdu însé pe Clara, păși cu-
tezător peste prag, să închină mai de multe ori spre tôte păr-
țile lunei și numai după aceia îndrăsni a privi mai de aproape
pe posesorul „vocei tuturor tempestăților.“ Acésta se ridică
sprijinindu-se cu o mână de mész ér cu cea laltă de o cãrjă
grósă și privi rițënd, cu ochi fulgerători pe ofițer.

»Ah, incepu el rițënd, noi ne-am duelat? Noi ne-am
retras în singurătatea rustică ca să omorim pe un camarad?

„Domnule, eu“

„Domnule, tacii! — — — — Noi ne pușcăm camerađii
— — încurajați de vr'un cățaluș ori de vr'o jucătore? Hm!
Recunósce astfel de prostii! Le ai a-a-a-u-u-u-đit de destule
ori!» răcni contele, care, în viéta sa avu cel puțin 20 de
duelle.

Halm sta confus; domnul cel bătrân în vestminte civile
simple, — i impunea strașnic, de altcum nu voi a să aréta
nici slab căci îl vedea Clara cea răpitore, — el își reculese
tôte puterile, să trudi a-și lua un aer trufaș și țise! „D-nul
meu, vë asiguređ că nu înțeleg. . . . eu cred de altmintrea. . . .
eu nu știu de altcum nici cu cine am onóre.“

»Așa? Nu ști? Êtă, eu sunt locotinentele mareșal cam-
pestru contele Torron, acela, care-ți va câștiga d-tale un loc
pe banca tribunalului marțial și. . . . înțelegi acum?

Halm amuți, i veni a minte c'ar fi auzit mai multe anec-
dote din timpul de serviciu al contelui, care erau destul de
acomodate pentru de a intimidă pe un sublocotenent; el în
oglindea spiritului său să vëdu ruinat total și nici barem atăta
curaj nu afla, ca să-l róge de ertare.

După o pauză scurtă întrebă contele cu o voce mai
blândă: »rânitul e din regimentul D-vóstră?»

»Da, Escelențiă.“

Statura aspră a bătrânului tresări de o dată și chiar tre-
murând întrebă mai departe: „Cum îl chiamă?»

„El e locotinentele Sander — Escelenție, respunse Halm
și observă că contele deveni palid și retrăgându-se în fotoliu
își acoperi fața cu mânăle.

„Sander — borborosi bătrânul, Sander aci — — — — pôte
murind! — — — — D-đeul meu, D-đeul meu!

Cu temere strinse Clara pe tată-său în brațe și pândi
cu frică și mirare după tot cuvântul eșit din gura lui.

Halm sta nedecis schimbând din picioare, înaintea micéi
grupe și borborosind în sine: „Nu știu, din acru lăuntru, ori

de frică, dar un drăguț de catar e pe mine. Blăstămat ca-
tar, apoi chiar când tôte șese sunt la spălat. . . .

După o óră Stamm și Halm călătoriră la Viena, prové-
đuți cu o scrisóre, de la locotinentele mareșal campestru, cătră
colonel; Fritz însé, la urgentele rugări ale rânitului, remase
peste nópte în villă. El tótă nóptea ședu pe patul lui Sander,
care din timp în timp arunca ochii spre el și-i zimbă cu in-
destulire, când întâmpina delicatele priviri ale noului său amic.

Damele nu dormiră însé într'astă nópte nici una; um-
blau încóci și în colo, spre a vedea de starea pacientului și
pentru a griji de tôte, ce pretindea datorința cea mai con-
sciinciosă.

Bătrânul conte sta însé închis în cabinetul său, scormoni
printre hârtiile îngălbinite cu mâna tremurândă și ceti cu ochii
lăcrămândi pôte a đeece óră o epistolioră, cuprinsul căreia el
il scia de sigur de mulți ani de rost. La aceste tresări mai
de multe ori, bātu ușa unde păza Ferentz, și đicea așa încet,
cum nu-l mai auzise nimeni, nici o dată: Ferentz, mai veđi
odată cum stă — — — bolnavul.“

Apoi să aședă din nou la mész și cetea:

Domnule Conte.

„Domnia ta, sub masca amicitiei m'ai înșelat — m'ai
„desonorat. Eu nu voi a scruta mijlocele și calea, prin cari
„d-ta ai necinstit o femeia inocentă; nu pretind decisiunea
„primirei, care e chiar așa de nedecisibilă pe cât e de nevi-
„novată. Aducătorul acestui bilet să va consulta cu d-ta des-
„pre unica ocaziune, pe care avem a ne alege.“

Sander, căpitan.

Nu e nici o mirare decă bătrânul conte cetea éráș de
nou aceste șire, decă-și țintea ochii în învechita scrisóre, ca
și când ar fi sperat a mai afla ceva în ea, ce i-ar fi slăbit
teribila impresiune. Nici o mirare! Aci cetea el cea mai tristă,
cea mai urită pagină a vieței sale; el cetea din puținele șire
— scrise de mulți ani — o istorie lungă, plină de tristeță și
rușine, a cărei actor fu el însuși.

Contele respira greu, cugetând la diua, în carea dete
uricioasa satisfăcțiune în astă lume, în care — îl pușcă în duel
pe amicul cel înșelat. Îngălbinita epistolă tremura ca frunza
în mâna sa, când cugeta la nefericita, tinăra muiere, care
indată după aceea mori de rușine de cãntă și de desperare.
Bătrânul, durul soldat, care de atâtea ori căutase morței în
față fără de a tremura, să frânge acum revocându-și în me-
moria đilele de mult trecute; el își lăsă capul pe piept și
plânse. Mai aruncă o privire adencă în propria-și animă, a
cărei simbure era încă bun, de și comise atâtea erori și escese.

Atunci, când omori el pre amicul său, când muierea
sedusă de el își termină suferințele, jură a să îngriji de co-
pilul rămas în nefericire, al cărui tată era el, și a-l sprigini
din tôte puterile — și el își și ținu cuvântul — jurământul.

El fu nevêđutul ocrotitor al tinărului Sander, pe séma
căruia depuse o sumă colosală și pentru care folosi tótă influ-
ința sa.

El iubea copilul, care nu-și potu iubi pre adevăratul său
tată, și-lu privia adese-ori neobservat, cu inima sfășiată de
bucuri și întristare tot odată. — Și acum jăcea acest băiat
— cu peptul pușcat, în casa tatălui său.

„Și el, puscat prin piept!“ bombăni cărunțul, D-șeule! Tu-mă revocî infricoșat în memoria trista și a vieții mele! D-șeul meu, nu-lă lăsa să móră — — — eu mai am de a face mult bine! — — — Ferentz!“

„Comandați Eselenție!“

„Veđi, cum se mai află bolnavul. Spune se-lu îngrigescă ca și când ar fi fi-fi-fiul meu! Auđi?“

„Prea bine Eselenție!“

Bětrănul călăraș, care pôte de șece orî a fost esmis cu acel ordin privi cu mirare și grigiă în palida față a stăpěnului seú și părăsi odaia, clătind din cap cu durere.

In cuartirul sublocotenentului.

Trecură trei lunî de șile dela duel; familia Torron se reintorsese dela țěrá în capitală, cu ea și deplin reinsănătoșatul locotenent Sander.

— Eú m'aș putea rămăși, fără de a mă căi, că Sander în acele trei lunî de șile s'a amoresat de frumoșa sa grigitóre blondă, de frumoșa și grațioșa Clară; dar trebuie constatat adevěrul, că între ambiî tineri a existat numai o inclinațiune reciprocă, pentru care nu e diferință de sex și adevăcă a existat amiciția.

In unul din cuartirele erariale ale casarmeri, locuia „sburdalnicul Fritz“, 'și aprinde a șese oră o „virginiă“ periculósă și cetesce a șeptea oră epistolióra roza. Lesnecredătoriul insě bunul june, în intervalul de trei lunî, fu mai în tótă ziua în villa Mur, și — avěnd de a vedea de noul seú amic, întimpina regulat și fețele membrilor familiei comtese, și — avu ocașiunea și necesitatea de a mai face nouă datorii pentru birji în cóce și în colo (șic nouă datorii, căci Fritz era deprins a fi pururea dator).

Chiar după primele visite observă el la reintórcere, că anima-i rămase la villă; necurmat fantasa de pre sacul cu paie cel erarial la un „anger bun.“ In altă și recunoscú că totuși nu pôte trăi fără inimă, se îmbărbătați decî și la reintórcerea din villă, era convins că-l urmědă o inimă jună, ferbinte, iubitóre — inima bunului anger Clara. Fritz era un om iute, se decidea curěnd, de acea el și atunci merse liber, cutezător, fără de a face recunósceri.

Tocmai se prepara Fritz pentru a două șecea oră de a săruta epistola rosa a Clarei și a o ceti a opta oră când afară în odaia servitorului sdrăncăni o sabiă cu nasul de podinî și indată se ivi fața infierbântată a lungului Halm.

Servus, Fritz! Șciî deja?

Puf! ce șciî deja? șciu un drac! răspuse cel întrebat fără voiă, virind bărbătesce epistolióra, din care nu potuse ceti mai mult ca: Scumpul meu . . . fireșce pentru a opta oră.

Așa? tu nu șciî? borborosi Halm, aruncându'și chipiul și sabia pre pat, „Sě mă ierți că-ți trimit servitorul, eu sunt flămând ca un lup și voiú se prăndesc ađi la tine — — — Iohann!“

„Șciî ce Fritz,“ dise el după ce eși servitorul, șciî tu că acum espedai în lume ultimul florinaș?

„Cred, mie mi s'a întěmplat de ieri aceaș fericire?“

„Așa? atunci e reu! — da hei . . . și tu nu șciî?“

„Nu! nu! nu! Eu nu șciu nimic!“ Strigă Fritz infuriat, și părăi epistola roza în buzunariul pantalonilor seí.

„Frate, noi, adevăcă tu, Stamm și eu, suntem ađi invitați la serată la Torron. Chiar 'mî spuse Stamm, care întělni pe bětrănul Ferentz și 'l spedă în dărěpt.

„Ce? serată? La contele Torron? Frate, asta-i minunat! Charmant? Eu nu aflu în adevěr nimic charmant în asta esclamă Halm, „ađi nu-su chiar de cuviință prověcut cu mănuși și basmale corěspunđátóre — și a doua — de unde se ieu bani pentru de a da bacșis camerierei, portariul și altora ce-ți țin calea și cari de șece orî trăesc mai bine ca un sublocotenent părăsit de șeí.

„Frate,“ zimbi Fritz, „de punctul prin nu trebuie se te îngrijesci; aci pot ajută eu orî alt camarad. Mai curios stă cu punctul al doilea! Drace, bare-mi de n'ar fi șeptămăna penitenței, ar putea omul adună cățiva fiorinî dela camarađi — dar așa . . .

„Frate, eu șciu ceva!“

„Și adevăcă?“

„Zălogesce-ți orologiul.“

„Și din sin l'aș rupe . . .

„Trebuie să se departe!“

„Pôte la „prima,“ pôte nicî odată.

„Lu voiú rěscumpěra eu frate.“

Drace . . . ! așa dar nicî din tr'asta nu se va alege nimic! acum rămăne trěba pe bătrănul teú creditor . . . pe Șmul.

Șmul? da fireșce! Cu el 'mî petrecui astă diminěță minunat! răspuse Fritz cu zimbet forțat.

„Ce fu acea?“

„Oh, el vine numai spre leverul . . . meu . . . frumos. Vine Johann — — — așa amice — — — mănăcă acum și bé după pofta inimei tale, intru acěsta voiú ađi depinge leverul meu de ađi.

Până când Halm se aruncă cu tótă furórea, de care dispune un sublocotenent de clasa a două în șeptămăna pocăinței asupra prețioșelor bucate ce-i sosiră, Fritz, riđěnd cu ticnă, aprinsă o țigară prospětă și incepu:

„Când mă desceptai ađi diminěță cu dulcele simțěměnt de a avea o și liberă de serviciu, și chiar mă chibzuaiam, ce dejun se-mi procur cu ultimii 17 crucerî, mă conturbă o dispută bărbătescă ce străbătea din casa feciorului, și cunoscú numai de cât vocea lui Șmul, care striga de-mi țiuéu urechile și bătea ca o meliță: Minunea lui D-șeu, ce e, nu-i acasă? Věđ eu dóră cismele și sabia și pantalonii d-lui ofițer! Ce mai ai a șice? La aceste sună potinta sentință de la feciorul bohem. Când șic o dată: nu-i a casă, atunci nu-i a casă — — — spurcăciune blăstămată de Jidov necredător!“

In fine disputa deveni un jargon confus, din care eu nu mai pricepam de cât icî colea: „Ce?“ — — — seú Sacramenski, Jidov blăstěmat! Eu nu eram chiar dispus, de a lăsa să se traducă în praxă ultima imprimare a poterei, și decî strigai: Iohann, lasă pe Șmul se între!

Indată după aceste stă și criticul creditor înaintea mea, în mână cu obligațiunea subscrisă odinióra de mine și în murdarea-i față cu categoricul: „Ultima cerere cu buna?“

„O ho!“ făcu Halm și-și inchise gura, numai de jumětate plină.

„Mănăcă numai în pace, zimbi Fritz, vei ađi și mai

frumose! Eu îmi putui inchipui numai de cât, că ađi nu e de glumit cu Șmul, căci era vorba de o detoriă de trei ori prelungită, care ađi la 25, fără amênare trebuia acuitată.

In convingerea că cu 17 cruceri nu pot acoperi o detoriă de 70 fiorini, incepui astfel: „Iubite Șmul,“ imi pare foarte rău.....

Strengariul imi luă vorba cu atâta grabă, ca și când i-ai fi ținut o bucată de șuncă ori slănină sub nas, și strigă: „Ce? Imi pare rău? Să fiu Jidov de nimic decât d-ta nu-mi poți plăti hârtiile, adică hârtiuța încă ađi!“

„Mergi — Șmul, nu glumi totuși așa tirănesce!“

„Să-mi bată D-đeu onorea și să mă ia dracul, decât nu vorbesc eu adevărul!“

„Ah, Șmul, rogă pe D-đeul părinților tăi ca să ia la sine pe vre-o mătușă bătrână de a mea.“

„Vai, d-le ofițer, nici nu scim decât mătușă d-tale cea bătrână e — — — născută!“

„Îți cred Șmul, că și eu de abia știu. Dar totuși e necuviincios de la tine, a vorbi astfel de inoelii. Hai! Cum să poți cineva dejosi astfel! Tu pentru acea vei mai trebui să aștepti opt zile.“

„Ce? opt zile? Aștept deja două luni preste termin.“

„Și eu, Șmulucule!“

„Voesci a mă avea de cel mai bun?“

„De sigur! — — — numai încă puțin de — — — creditor!“

„Ascultă-mă, d-le locotinente; ve am făcut deja atâtea treșore.“

„Dorere — Șmul!“

..... Ascultă-mă d-ta!.... nu risipi vechiul.... frumosul.... raport, — plătește-mi d-ta mie țidula și — — rămânem cei vechi!“

Scumpule, prea scumpul meu Șmul, adevărata amicitia străluce in repetarea ajutorinței! Las' să mai suferim opt zile împreună intristarea!

Șmul să grăbi a să retrage, dar să reculese repede, păși cătră mine și-mi duse cu un ton dulce-binevoitor și totuș amenințator: »No, așa dară plătesce-mi cel puțin jumătate.«

O Șmul, decât așa avea jumătate, așa fi om întreg!

»No, deca-mi dai trei-đeci, te mai asept de cei patru-đeci încă opt zile.«

»Trei-đeci voesci tu? — — — eu am însă numai șapte-spre-đece și din aceia-mi trebuiesc minimum doi-spre-đece pentru dejun.«

„Minune ne mai auđită! unde-ți trebuie d-tale pentru un dejun doi-spre-đece fiorini?“

„Ah, ce cugeți tu Șmul; — eu vorbesc de cruceri, nu de fiorini!“

Acum fu însă bunului Șmul prea multă bătaia de joc, el sare de pe un picior pe altul, vrăjesce cu mâinile întinse in aer in toate părțile și țipă ca din gura șerpilor: Te voiți piri, pi-i — — ri — — — la dom-nul Co-lo-nel, — — — Co — — lo — — —

Johann! đic eu, și étă-l pe feciorul bohem, intrând cu gesturi intelegibile, »Johann, condu puțin pe bietul Șmul la aer proșpet; că érá l'a ajuns furia cambială.

Șmul însă, care făcu tot soiul de mulțămiri pentru de »a merge la aer curat« sări ca o mingia de gumilastic, pe dinaintea omenosului Bohem, pe ușa afară și in jos pe trepte. Când fugii afară, spre a vedea, decât și-a frânt grumazul, și și de câte ori — mi să părea că-l mai auđii țipând: Co-lo-nel, Co-lo-lo-ne — — Co-lo — Așa, acum auđiși istoria leverei mele; pentru venitor va îngriji Colonelul și — profosul.«

»Ah! bah!« — îl mângăia Halm și aruncă o privire triumfătoare asupra talerelor golite de tot, »ah, bah!« Șmul va mai accepta, până când tutorele-ți va mai trămite bani.«

„Atunci — amice — trebuie să accepte până va veni Mesia cel jidovesc.“

„Cum așa? Au nu-ți mai trimite tutorele nimic?“

»Ba da! chiar alaltă éri 'mi trimise o epistolă in care mă rogă frumos să nu-l mai trămit epistolele nefrancate, căci totă averea mea nu ar costa nici barem cât marca unei epistole. Eu sunt hopp — amice.«

„Drace, asta-i fatal! Dar ce, frate, nu te intrista! Uite la mine; eu nu am avut când avere nici barem de un crucer și totuși trăesc, — — — firesce — — destul de rău!“

»Eh! E trist! Când cuget că acum voi fi constrâns să trăesc numai din solda mea, mi se ridică părul in vârful capului, ér stomahul de pe acum incede a crede că mă dor măselele. Eu imi calculai de altcum foarte acurat: După subtragerea tuturor cheltueleur necesare pentru lucrurile negastronomice, adică: uniformă, fond musical și de ajutore, recuise de duel, pantofar, spălătoare, contul feciorului etc. rămâne unui sublocotenent de clasa I. neto 32, adică: doi peste trei-đeci cruceri pe đii. Din această sumă poate după gustul său (firesce tot de-a-una conform pozițiunei) a dejuna, a prânđi și a cina, trebuie să participe la salutări, întelniri, la soupers de transferare, la balurile ofițerilor și armatei, la seratele dansante ale damelor erariale, la excursiunile oficiose de patinat, de navigat și prin pădurii. După ce a adus toate fericit la indeplinire atunci poate glumi și-și poate petrece, după regulamentul teresianului cu banii remași.« (va urma.)

Vênătorea.

— Novelă originală de Ión Broju. —

(Urmare.)

Roua dimineții să înșira in mici mărgăritare și colorate de rasele sôrelui să intindeau dela un spic până la altul rumen.

A. . . făcă câte și mai câte glume, când étă prepelițarii alungară din culcușurii găinușile. Puserăm pușcile la ochiu și le culcarăm partea cea mai mare la pământ.

Eram in dumbrăvióră și aici liveđile să intindeau in lung și in lat inaintea ochilor nostri. Aerul părea parfumat de florile cele colorate, ce erau presărate pe liveđile cele verđi. Érba cea mare să legăna incet, când câte un fragil să tărăia lin prin ea. Stejarii înalți să ridicau sus, ținând ramurile lor

cu tărie, făr' a le lăsa să se legene macar cât de puțin. O mare și dulce mirare ne cuprinsese la privelisea acestei firii, ce părea îmbrăcată într'o haină de sərbătore, ér frumșețea tainică ne remase și o păstrez și ađi in inima mea.

Cu degetul pe cocoșul puscei, cu ochii ca focul in tóte părțile inaintam prin pădure. Nicí nu ne mai venea să-ne întorcem îndărăt, dar sórele se apropia de améđi și noi după un vėnat bun, părăsirăm păduricea și eșirăm pe câmpul cel intins. Bogătatea și mărirea lui Dđeu! Aci vedeai gráu frumos, cu spicele mari rumene, cari cătau in pământ și cari se legănuu la cea mai mică adiere.

Dar ce ne fu mai mare mirarea? Holdele ce le lăsarăm singure; acum erau pline de secerători; pre snopi se afla câte o cruce de gráu curat, pe când Románașii secerau cântând.

Abia suirăm un delucén, ce sta inaintea noastră, când auđirăm de odată mai multe violine intonând jocuri ardelenesci; apoi o grupă mare de feciori, ér bortițele in cinci paie și in frumșețate cu ciucuri se incolăcėu pre pălăriile lor. Eí secerau de par' că veniau Tătari. Dodată videai pe una saú pe alta legându-se la degetul cel mic; căci scii că secerii îi place să lunece adeseori și să taie in carne. —

Nu trebuie să-ți mai spun amice, că asta era claca. Sci, că feciorii și fetele, cari jócă Dumineca, merg de fac lăutarului o ąi de secere.

Inre toți se destingea o părechie frumósă, care, spun drept, s'ar fi potrivit și 'n casă și la masă.

Junele era un voinic frumos și sdravén. In cap avea o pălărie plină de bortițe maestrite, la capétul cărora era o vréstă frumósă de florile cele mai frumóse. O tēcă ducea la șerpar cam p'o parte și o glugă lungă de lână țigaie îi sta frumos pe umeri; pe când pėrul ce să lăsa in crețe și inele forma o chică regulată.

Ea era o copiliță de vr'o 17 ani. Era frumósă in tótă puterea cuvėntului. Nicí o fată n'o intrecea in harnicia și in frumșețe. Ea era fermecătoare și o puteai asemėna numai cu ąina florilor. In ochii ei albaștrii putea-i ceti, că a avut să sufere póte vr'o dată; dar bucuria inlocuia acum acea suferință.

Ne uitasem cu totul de vėnătoare și acum admiram pe flăcăi și fete; când d'odată îi vedem pe toți, strėngėndu-se la un loc și după ce jucară vr'o trei jocuri vioie, fie care fėtă i-și chiema un ficior apoi se puseră d'améđi la umbra snopilor. La acėsta ne venea și nouė fómea și eram gata să tragem un iepure in frigare. Intorcėndu-ne insė vėđurăm Románi secerând cu mánecile rėsfrante și in capul gol. Copilașii lor prindėu voioși fluturei cu pălăriile pe luncile cele intinse. —

Sórele ardea grozav și nu era pic de umbră prin apropiere; numai snopi mai puteau arunca puțină. Făr a mai intrebă de cine se țin, adunarăm vr'o 10 snopi îi puserăm claie pe grămădă și ne lăsarăm in umbra lor. Ochii ceí ageri sburau acum la clacă. »Veđi cum se veselesc« imi đise Alexandru. »Ia uităte amice Radule fericit trebuie să mai fie acel ficior și fericit să va simți acea fėtă, ce-l intinde mánecarea inainte. Privesce cum glumesce cu-el, pare că-l đice să đică:

Prepelița pistriță
Cu doispređece pui prepeliți pistrifi.
Da'i mai pestriță prepelița pistrița
Ca pui prepeliți pistriței.

și de óre ce el să impedeacă privesce cum îi suride de blând și de frumos.« —

Stam uimiți uitându-ne la ei, când étă Románașii ai căroră erau snopi veniau la améđi. Nu ne vėđură sub snopi și când dădură cu ochii de noi stătură in loc.

Gazda insė vėđėnd, că suntem vėnători, se apropia mai tare și ne đice »Bine ați venit la noi D-lor. Noi mulțămirăm frumos, apoi il poftirăm să se așede lângă noi. Mai ales »Alexandru, voia cu orí ce preț să scie sine era acea fetiță.

Románul nostru insė porunci nevetei sale să pună d'améđi. Curėnd se intinse mėsă și secerătorii să aședă coloc in jurul ei. Badea Nicolae — așa se numea gazda, ne pofti să ne împărțășim și noi cu urdă dulce, pită de gráu etc. Nu puturăm scăpa de gura badei Nicolae până ce nu ne incolăcirăm și noi in jurul mesei.

După mėsă le porunci la toți, să ațitescă puțin, până ce va trage dėnsul o lulea de tutun.

Scóte punga de piele să-și umple luleaua. »Vedeți D-lor đise. Ađi diminėtă am cumpėrat acest tábac, de trei orí numai m-am umplut luleaua și étă acum il și gat. De! Apoi cum să nu-l gat, căci avem un afurisit de jidov, care dá tot jumėtate numai și étă ia pe el patru cruceri și apoi nicí nu-i tábac, căci pare a fi frunđă de laustén; batelar potca de Jidan. Dar dómne értă-mė, că nu sciu Jidov e orí ba, dar are puțină barbă roșie, e chior, pe obraz pare că l'au ciupit cocoșii și toți ai lor sunt cu pėrul creț; la câte o sərbătore mare trimite câte o luminaie la biserica noastră.«

»Vino 'ncóce, đise Alexandru, îți dau eu tábac și am să te intreb ceva.«

»Bucuros îți spun tot ce voi scii, domnișorule. Dar acest tábac va fi scump domnișorule.«

»Numai nouė-đeci și doi de cruceri.«

»Nouă-đeci-și-doi de craițarii!! Vai ce de pagubă. In nouă đeci și doi de ani, n'aș fi dat atăta. Ai — cu bani aceia 'mí luam ađi două secerătoare harnice.

Dar lasă-le acelea bade Nicolae și ia spune-ne cine e fata aceia frumósă, că mult o am admirat și cine scie póte s'o și pețesc.

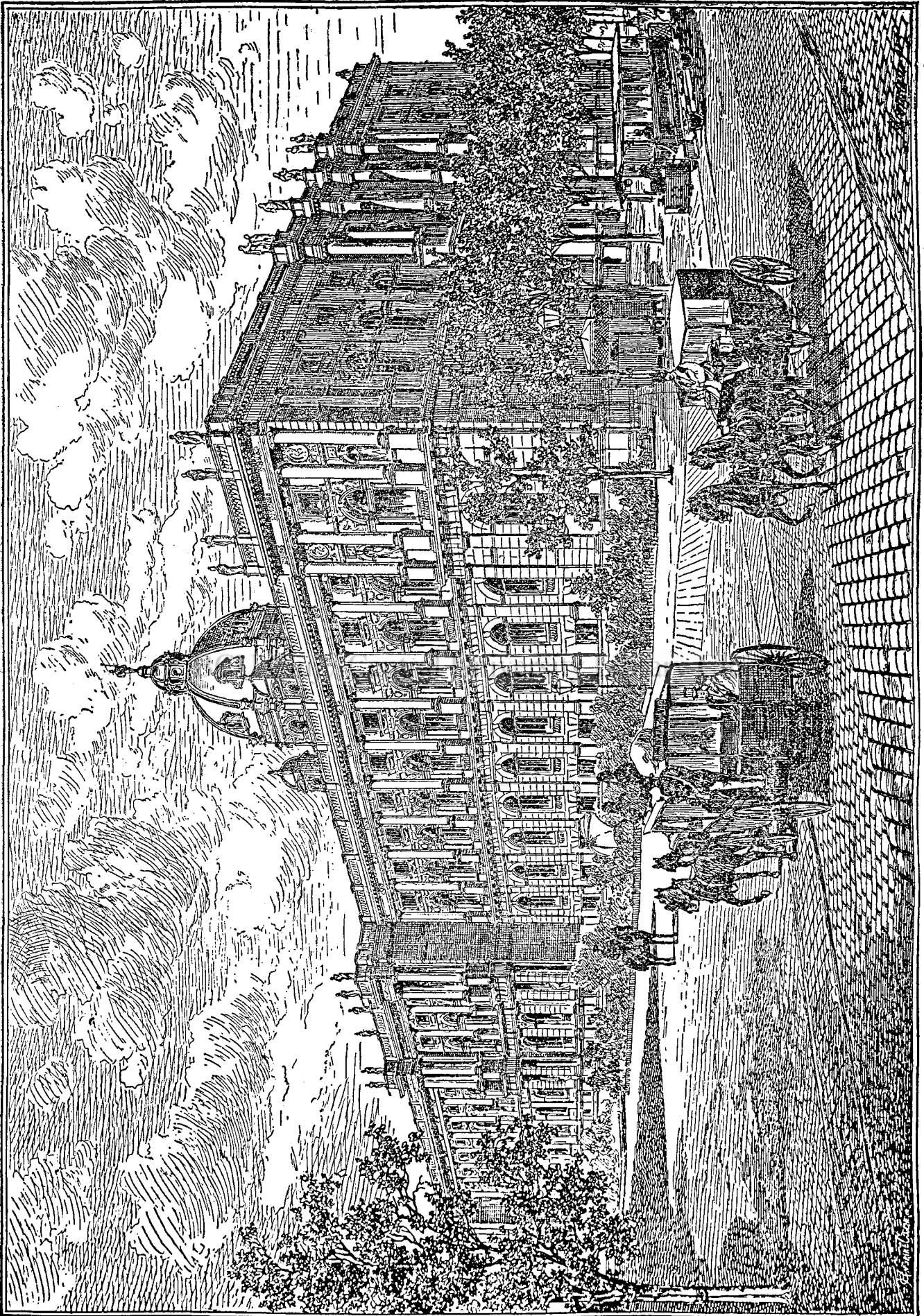
»Florica lui Gherasim . . . « care a murit. A! domnișorule tare te-ar fericii aceia fetiță, dar veđi cum e lumea, numai că n'a vrea.«

»Cum, intrebă iute Alexandru, pe când eu cu Radu ne uitam țėntă in ochii badei Nicolae, cum, a mai pețit-o cineva.«

»Hei! dar cum nu domnișorule și încă mulți, dar pe nimenea n'a voit să 'l aibă ibobnic și nu e îndrăgostită in nime de cât numai in acel flăcău. Sunt drăgostiți domnișorule unul de altul, in cât sunt fermecați de dragoste« — Cum stam astfel auđirăm d'odată vr'o trei chiuturi și diplașul își dirigea violina, ca să mai tragă vr'o câteva jocuri.

Acum sar ficiori, iată adevėratul călușer, cum 'l jócă; iată ficiori cer fete să mai invėrtescă o ardelenescă. Eí sunt sprinteni, pare că nicí n'ating pământul și strigă după ąicătură.

Unde aud dipla sunând
Mė ridic de pe pământ;
Unde aud arcul pe diplă
Din picióre mė ridică.

MUSEUL DIN VIENA.

Strigau toți în cor de țî era drag să-î auđi.
Abia înceta unii și alții începéu.

Dragă-mi fetița înaltă
Că-mi dá gura peste pórtă;
Dar fetița mititea
Sare gardul s'o proptea
Ca să-i sărut gurița.

Nu ne mai puteam sătura și admira tóte aceste. Ochii stetéu sgâiți, ér gândurile nóstre îndată sburará la strămoși și inimile nóstre ne dícéu: așa făceau și străbunii, iată datine d'ale domnitorilor lumii păstrate în urmașii lor. Violina însă nu mai înceta, ficiori se făcea foc jucau și strigau.

Acela, carei voinic,
Merge séra la câșlig
Fără băț fără măciucă
Numai cu mânilé góle
La bréu cu șapte pistóle.

Iată începe să se jóce perina și de ore ce le lipsia o perină, luară un șnopșor mic. Fetele să lăsară de ficiori formară singure un cerc și începură să joce în mijlocul feciorilor strigând

Di-sa mama către mine
Să nu dau gura la nime;
Dar dorul te póte face,
Ca să ți'o dai cui îi place.

Aceste jocuri și strigături nevinovate și frumoșe vârîră în noi fiori de bucurie. Toți ómenii mic și mare se adunau încă de departe să vadă jocul de și 'lú ved în tóte duminicile. Alexandru nici nu ne mai bagă în sémă, căci era fermecat cu totul. El se sculă repede bātu cu piciorul în pământ și se pomeni strigând

Frunđa verde floricea
Dragă mi e Ardeleana
Di diplașe și mai hi . . .
Lelițo cu ochi căprii.

Violina însă încetă și feciorii, ca și fetele puseră mâna pe seceri. Unii secerau, alți legau, alți apoi clăiau și clăile se ridicau ca delucenele șir una după alta. —

„Hei! bade Nicolae — dîse Alexandru — ne uitasem cu totul de cestiunea noastră; dar ia dá-mi să-ți mai umplu odată pipa și să-mi spunî cine vor fi fost pețitorii Floriceii —“

„Hai, hai pân' la pețitorii și după pețitorii ar fi să-ți spun o istorie intrégă și étă mai avem numai un fértariu de cés și apoi să ne apucăm de secerat.

„De ț'ăș plăti điuă de astăđi, dîse Alexandru spune-mi numai istoria Floriceii.“

„De ar fi G. . . al Ontii aici, cum ț'ar mai spune Dómne că vai cum ne mai spunea și nouă astă-érnă în șeđătóre, când făceam călindarele cele de cépă; și după cum ved chiar așa s'a și întemplat, căci diminéța luându-le de pe cuptoriu luna asta o aflarăm uscată după cum și este.

Acum dar domnișorule să îți spun și eu ceva de Florica, după cum am auđit în șeđătórea de hărbați și mai mult ce-mi spunea nevasta când venia la trei după mieđul noptii acasă din șeđătóre. Nu 's eu dóră cine scie ce student mare orî invétat, ci cum veđi sunt cu palmele gróse, dar scie cum dîce ală și aduce vorba adecă. Și dela cei prosti invétă cei cumințe. Te rog însă domnișorule să tacî că ți-le voiu spune tóte în pripă.

»Florica, începu nenea Nicolae, hai Florică; dar multe ai pățit, mult te-au povestit ómenii . . .

Florica domnișorule e cea mai frumoșă fată dela noi, cea mai blândă și mai binefăcătóre, ea sémănă intru tóte cu vr'un inger. Dar așa-e domnișorule, de și bună și blândă, dar a avut să pățescă multe, căci scie tot, care nu e s'o pățescă, acela o pătesce.

Tatăl său Gerasim scia bine săsesce ba înțelegea ceva chiar și ungresce. Era vênătoriu mare bună-órá cum sunteți D-vóstră; dar n'aducea numai epurî și graurî, ci aducea din munții, unde aș dori să vè invrednicéscă și pe D-vóstră Dumneđu, cum dîc, aducea ursul.

Când s'a suit împératul ásta de s'a făcut împérat ș'a venit Muscalul, atunci Gerasim era spion și vênătoriu la Moți. — „Da, de! respunse Alexandru, va fi fost la Iancu.“

„Na! tocmăi la Iancu; dar bag de sémă domnișorule. D-ta dîci una și faci alta, te rog acum vorbesc eu.

S'a insurat ș'a avut copii, cari i-a dus afară în alte țeri. Cu vr'o 17 ani mai 'nainte de ce îți povestesc avu copilița asta frumoșă. Traia Dómne un traiu și jumétate. Se aveau bine în casă și ce scia casa, nu scia și satul. Fetița crescea și se întăria se făcea tot mai frumoșă și mai frumoșă. Era frumoșă, așa cum e și acum, de nu-ți venia a crede, să-i fie fost tată un om ca noi cu palmele gróse dela córnelé plugului, ér mamă, o femeie, care muncesce cât e véra în arșița sórelui.

Dar precum să schimbă điuă cu nóptea așa se schimbă în vieța ómenescă bucuria cu intristarea.

Tatăl său mergénd după ce-am gátat la seceré, chiar pe vremea asta, mergénd la o vênátóre i-a venit sérmanului numele, dar el nú; nici nu s'a mai auđit de Gherasim, dar numele lui a remas în gura tuturoră.

Mult i-a părut réu întreg satului, căci era bun, om evlavios și curajios. Ne-am rânduit să'l cătăm și fost-am prin prăpăștiile cele adânci ale munților, căutatul-am prin păduri, scris-am cartie în țéră; dar tóte erau în deșert; nimic ca pământul care-î pământ. Doi ani l'a jălît nevasta.

Apoi iar ca și vremea d'odată norii întunecoși și turbați cuprind cerul curat așa résar nenorocirile, cât trăesce omul. — Acum sunt vr'o patru ani trecuți, mumiță-sa după ce o încredință unei mătuși spulberate, se duse în țéră, căci îi rămase multă avere dela un unchiu. Pe drum nesciind unde orașul cel mare, unde curg galbeni cu găléta, întrebă pe Jidani, cari dîcéu, că și ei merg acolo, dar bag-sémă le plăcu pita din țera noastră și în loc să o ducă la Bucuresci o duseră în țera Muscalului.

Să o las p'acolo să mă întorc la Florica fata lui Gerasim.

Florica a invétat la școlă, și e studentă mare. Mai toți ómeni mergeau la ea, să-le facă socotelile, séu să-le scrie câte o cartie și ea o făcea acésta din tótă inima. Tatăl său Dđeu se-'l ierte îi dîcea adeseori. Invață draga tuțului, n'o să te fac priotésă dar tot e bine decă scie ceva carte. —

Rémăsese cum dîc la o spulberată de mătușă, căci alta rudă n'avea. D'apoi bato să-o bată de mătușă, ea încă avea o fată bogată dar urită de se spăriau și iezi și gănilé de ea, pot dîce era bulha gănilor. Făcea mătușă câte și mai câte meșteșugurî, că s'o prăpădească depe fața pământului, căci

Îa Florica umbla acel june, pe care l'a chemat ea și cu care tot jóca ea.

O trimetea d'acasă, numai să nu mérégă Dumineca la joc. Mătușa, aceia harancă de mătușă neliniscea sufletul frumoșei copilițe și de multe ori dicea, că mai bine va face pe Florica să rămână fată în păr, decât să se cunune ea cu Gheorghită. Intrebuința mătușica drăcuțului tot felii de viclesuguri și de uneltiri, numai și numai să nu mai fie a lui Gheorghită. De multe ori aducea babe vrăjitoare mari, cari veneau.

Numai lin și chitulin
Ca sórele prin senin.

Ér decă nu putea isprăvi nimica cu frumosul să ducea c'o falcă în ceriu, cu una pământ

Să ducea turbat turbat
Ca norul de vânt mánat.

Chiema pe draci într'ajutor, îi chiema să se scóle asupra fetei s'o scuipe cu scánței și să-o despartă d'acel păunaș. Deda apoi cu cărțile cu baleghi, descánta și făcea, câte și mai câte schimozosități, căci

Vrăjitură descántare
Da pe baní la ori și care.

Ér Florica răbda sěrmana, răbda și tăcea.

De multe ori să ducea în grădiniță, să puna între flori și plángea, plángea... singurá, plángea ziua și nóptea și nu spunea la puiu de om pe pământ.

Ea nu mai putea merge la joc, jelea un mort scump al ei; jelea fericirea și dragostea, ce credea, că le va perde d'o va mai duce multă vreme tot așa.

Să întorcea din grădiniță în chilia ei și plángea mai amar ca mai înainte. Numai un singur fértat mai avea, și acesta erau lacrimile, căci vai domnișorule... când te dóre ceva apoi așa îți vine să plângi...? Ea nu scia de farmece și de vrăjitorii, eșia nóptea afară, să uita cum apune luna de frumos și ér mergea plángend în chilia ei.

Nici în ședătóre cu celelalte fete, nici în alt loc unde să adunau feciorii și fetele, nicăiri nu mai vedeai pe Florica.

Cánta adeseori, când era singurá în grădină seu când să ducea la fén.

Trandafir de pe cărare
Nu e dorul bółă mare,
Bółă mare și cu jele
Pentru inimí tinerele.

Gheorghită băgase de sémă că ibovnica lui suferă mult; deci să hotărâ să nu mai mérégă pe la curtea harancei de mătuși, ci să vorbescă cu Florica numai acolo unde să vor întâlni améndoi căci Dómne...! ce nu învață dorul pe om să facă.

Astfel trecură vro dece luni. Mumica-sa scápă dela Muscanii și veni acasă. Nici n'ajunse bine acasă și și auđi ce i-sa întemplat ficei sale; căci vestea rea merge ca fulgerul domnișorule.

Ce bucurie mare, tot satul s'a bucurat, căci toți sciau, ce a avut să suferă Florica. Acum e o săptămână m'am dus cu lemne uscate după verđi și când m'am întors în loc să viu pe calea cea mai lungă, ca să ajung mai curénd acasă am dat pe calea cea mai scurtă și întârđiind însérase bine, și junele Gheorghită m'a ajuns de din dărăt. El mi-a povestit, că a pețit pe Florica, că i-a și strigat de două-ori în biserică și peste o săptămână, să vor cununa. Asta e tot ce sciu eu despre Florica.

Acum Duminecă Gheorghită în joc, bag sémă de órece s'au avut ei bine de când era micuți, strigă jócă améndoi.

Ți tu dragă minte ți
De când eram noi copii,
De ședem pe pajișce
Și vorbiam de dragoste!
Și acum ce bine ar fi
Decă noi ne am întruni. —

Atâta ne au spus badea Nicolae și noi nu 'l putem admira din destul. Nici chiar pe învățatul cel mai mare nu l'am fi ascultat mai bine ca pe nenea Nicolae. După ce ne-a povestit tóte aceste să uită la sóre; deșteptă încet pe secerătorii și resfrânge mâncile și apucă secerea în mână.

Alecsandru îi dede tot tutunul, și un fiorin, ca să-și ia secerătóre, ér eu și Radu îi lăsarăm vr'o trei porumbi și vr'o dece grauri.

Ne mirăm mult cum scia să vorbescă badea Nicolae. Mult ne dete de lucru, că s'a dus cu lemne uscate în pădure să ducă verđi acasă și că l'a apucat séra de óre ce a venit pe calea cea mai scurtă. (Finea va urma.)

Câte ceva din mitologia transilvană.

(Continuare.)

9. Cetatea Colț (Kolezvár) aprópe de „Riu de mori” lângă Retezat. În ea zace o capelă părăsită, pe pǎretele căreia stă scris: Tobiás Décsi, de Bomja, hic fuit Paedagogus Nicolai Kendefi, 1692. Mai departe dela 1707 încóce, că unul din crescătorii fiilor lui Kendefi ar fi fost popa din Cǎpálna. Aci nu e vorba de ține nici de fermecătóre, nici de smei nici de draci încornurați, aci e vorba de muiere, de virtutea muierii. Poporul dice că dómna acestui castel, ședind pe pǎrcanul cetăței, torcea fire atât de fine, cât vineau până jos sub castel. — Étă ce auđ însé eu insumi dela poporul vǎlei Hașegului, decă nu mă înșelă memoria chiar dela un moș din

Riu de mori, când fui la nedeiá cu protopopul Ianza din Ulpia Traiană și cu preotul Avel Pop din Clopotina, la anul 1881. Custurile Retezatului, dice moșnegul, sunt a Cándescilor dela Rěia (decă-mi aduc bine aminte) le au căpătat dela împărăția un om cu numele Cándescu, el era vedeți d-vóstrá, cioban, adecă pecurar și-și avé turma acolo pe Retezat. Dar odată întró nópte a venit la el un domn, séména a fi oficier cǎtǎnesc și s'a rugat de șálaș preste nópte. Cándescu om bun și de omeniá, nu numai că dádu domnului celui strein șálaș, dar-i făcu și de ciná, colea mǎmǎligá cu brânză și cu lapte, cu ce trǎesc pécurarii. În țerá era bǎtaiá mare cu Turcii.

Cândescu audia dela munte țipetele din țără, dar mai bine i se vedea fumul cum ardeau satele, deci-i plesni prin minte ca se intrebe pe domnul acela despre starea bătaiei. 'Lu lăsa însă până dimineața ce se scula odihnit bine. Domnul acel strein însă, cât ce se scula, gândea că scia gândul Cândescului, mulțami de sălaş și-i dete o pungă mare plină de galbeni. Amuți de o camdată moș Cândescu, dar după ce domnul 'lă rogă să-l scotă undeva la un colnic pe care se potă trece în România, după ce Cândescu se invoi și țise domnului se plece înainte pe cărarea cutare, că el, adecă Cândescu-lu urmază, după ce căută punga, cugetă în sine: mare domn trebuie că-î acesta, ore se-l intreb de unde vine și cine e, deci 'și ie inima în dinți și țice: domnule se fie cu iertăciune, cine ești dta? Eu răspuse domnul, sunt Turc, am scăpat cu fuga din bătaia, din țera vóstră, din Ardeal. Atunci, cugetă Cândescu, mare domn trebuie că e acesta la Turci; de-l las se scape, pote că ér vine cu bătaia la noi în țără; ore se-l dau un topor? Și cu aceste fiș! toporul Cândescului doborise capul Turcului care mergea în ainte. Acum luă Cândescul capul Turcului și hai cu el la Craiul țerei, care ședea la Hunedórá. Craiul cunoșce capul Turcului, vede că-î a celui mai mare general turcesc, deci intrebă pe Cândescu: „No, moșule, acum ce-i cere că ce ai scăpat țara de un dușman așa mare cum fu acesta? — Eu răspuse moș Cândescu, nu cer decât custurile Retezatului. Ai dtale se fie, dar când? „Da apoi, când o fi, atunci o fi! apoi și dta se fi Când a fi*)! Și l'a făcut pe Cândescu nemeș, și i-a dat custurile Retezatului de vecie lui și la următorii lui, și la mai dăruit și cu neșce sate. După aceia, feciorii lui, ori dóră nepoții lui, și-au lăsat legea și s'au făcut Unguri. Atăta ne spuse omul la nedeia din „Riu de mori.“ In colecțiunea de diplome a comitelui Iosif Kemény vedem între altele o diplomă a reg. Sigismund de la anul 1404 referitoare la familia Cădea de Riu de mori (Malomviz), veđi Transilvania Nr. 16 an. 1872 pag. 183, de unde încă se vede că acea familie, precum și cele mai multe familii nobile din comitatul Hunedórei, fu română, precum demustră și redactorul Transilvaniei in notă relativă la numita diplomă.

Cred că nu va fi fără interes a aminti aci ce țice dl. Densusianu in Negriadă la pag. 202

. Iulanul a lui nume
O ramură de aur din trunchiul strămoșesc
Numit odată Iuliu cel strălucit in lume
Și a strălucit și aicea pe plaiul românesc.
Un ram odată Ciula vecin o intemeiase.

ÉR altul Albei Iulie i-a dat numele său, etc. — ÉR la pag.

203 amintesce pe Turnea din Ulpi'a jelitóre, care era cu plete lungi, mai scund, pieptos, in față cu un aer de cruđime, purtând pe lații umerii un mare scut de argint. Era Turnea cel ne-infrânt la fire și cumplit in luptă, ce se lăuda că se trage din viță domnitóre ect. — In Ulpia Traiană, ađi Gradisce, sciu că inainte cu doui ani trăia un bétrân Turnea, ađi însă țice a fi Tornya, ungur reformat, om sterp, june cărunt, și notariu cercului Bucova, care inse scie fórte bine românesc, ha nici nu-l poți destinge de românii grădisceni când vorbesce. Décă are ceva ură asupra Românilor, de și e de origine română, atunci pote nefericitul an 1848 i-a potențat'o, când, se țice

*) De aci vine vorba Kendeffi.

că l'ar fi batjocorit Românii inturiați. — La pag. 204 amintesce D. Densusian pe un Macrea de la Tuscea, care nume însă ađi e „Makrai“, ungresc, pe când Românii îi țice Măcrai ca și celui Turnea. Din pag. Negriadei 212 trebuie se scriu câteva versuri, căci pré bine sunt puse familiile nobile cu locuința lor, cari odată tóte au fost române, ér ađi — multe ungresci:

— >Antăiu Julian își scóte voios dorita sórte
Apoi Luncan și Macrea și Tatul din Șerel,
După cumplit'ai ghiógă numit mână de morțe,
Bălaur din Păclișa, Boian de la Săcel.
Apoi Stéjar din Curpani și Gangur din Petrila
Și Iarba de la Meria și Corb de la Cinciș
Murgean de la Nucșóra și Cerbu din Bunila,
Dulcescul de la Tuscea, Păun din Crăgnis.
Teian de la Petrosul, Băluș de la Ciupeia
Și de la Boj Munteanul și Fulger din Suseni;
Furtuna de la Lunca și Cădea de la Réia,
Păgân din Clopotiva și Urs din Găurenii,
ÉR Arbore din Orlea, ce Hațeg ađi se țice,
Marilă de la Densa, Lelescu din Luncani,
Din Riu — bărbat Junescu cu soțu-i Pitulice,
Asemenea la luptă și-asemenea la ani.
Alun din Vălcioara, frumosul copilandru,
Troilă din Lelese și Venteș de la Riu,
Și Ușurel din Fericii, Vizante și Lisandru
Ce locuesc Măceul cu vinul marmanziu etc.

Acı d-l Densusianul in epoea sa numesce multe familii, despre cari se scie pozitiv că au fost familii române nobile și cu timpul s'au ungurisat. Eu încă cunosc câteva; d. e. familia Para, de la Silvaș, e pur română de origine; d-l Adam Para fu tot curator bisericeii române gr. cat. din Șilvaș, și fiu-séu, Para Lórint, pare-mi-sé e Ungur. Familia Puiu din satul Puiu, ađi e Puj ungresca; familia Badea e română din Riu-alb, ci tot acolo e încă o familie magiară Bágyá; Căprarine din Livadia e Român, nobil, fiu de popă românesc, il chiamă Ioan Denșisor, séu mai bine Jáneș căprariul, căci nemeș fiind a trebuit se aibă nume nemeșesc, dar frate-séu, Peter, advocatul, a fost Ungur, de și fiu de popă românesc. De Peter, fie iertat, am auđit că numai tirănia unui profesor român din Blaș il făcuse se ne uréscă; merse adecă din Vrăscia de la gimnas, la gimnasiul superior in Blaș, și, unul din profesori ar fi tractat cam dur cu el, cea ce lui ca fiu de nobil, nu-i conveni și merse de unde a venit și se căsători cu Unguroică și deveni și el ungur. Despre nobilii din comitatul Hunedorei însă, am de gând a face un studiu separat, fie și scurt chiar, și adecă când voiu vorbi despre cetatea Boli.

Acum de o cam dată trecem la

10. Cuzdror'a (ung. Kozárvár) lângă Someșul mare, primul sat ce ne stă in cale, mergând din Deés cătră Bistrița. Se crede, după Anonymus, că e rămășiță de pe timpul poporului Cozar, care la venirea Ungurilor domniau de la Someș până la Muréș, sub ducele Marout, așa țice Kóvári, eu însă până acum sciam că la venirea Ungurilor aci, Dacia Traiană avea Domni de Români, și adecă: Glad séu Claudiu domnia in părțile Bănatului Timișian, de la Muréș până la Orșova între Carpații apuseni ai Ardealului in Tisa; Menumorut séu Mariot domnia in Crișana și Maramuréș ér Gel séu Gelou domnia in Ardeal până la Muréș și-și avea scaunul in Gilău; așa cetii in istorii de ale nóstre; autorii — certe-sé, noi se vedem de ale nóstre.

În Cuzdrióra, cam în mijlocul satului, în mâna dréptă mergând către Bistrița, e o fântână cu apă fórte bună, de unde se și numesce »Buna.« E acoperită, ca se nu plóie în ea și e ocolită cu gard de bârne; séu cum le-ar díce Românii din munții apusení »réslogi,« ca se nu póta intra vitele la fântână; ele au valave pe din afară de ingrăditură. Isvorul acelei fântâni e atât de puternic cât ține fântâna tot de-una plină până dá preste ea și forméză un părău. Are și tablă, pe carea poți ceti, de scií ungresce, cumcă a adăpa vitele în fântână, nu e ertat. Eu cred inse, că déca ar mai trăi Diogene, ar sta cu lampa în mână lingă fântână și s'ar plânge că nu vré nici un om se bea apă din ea, cu tóte că e atât de bună, ci numai vitele o béu. — Acéstă fântână, díce poporul, o făcură uriașii, și isvorul 'lu avuseră din Ciceu. Uriașii aceia erau ómení fórte mari și puternici. Nevestele lor puneau în Ciceu óla la foc și ei mergeau la Cluj după sită se cernă fărina și venind în dărăpt se abátéu pe la oca Dejului de-și cumpărau sare și când soseau acasă, tot nu ferbéa încă óla se-și facă mămăligă, fiind-că umblau fórte iute, fiind atât de mari. Ca se aibă totuși de unde bé apă și făcură în Cuzdrióra fântâna „Buna,“ și o inzestrară cu un isvor din Ciceu, castelul lor. — Pentru mine mai are Cuzdrióra o însemnătate: Díce tata, că pe Someș, chiar întrun drept cu Cuzdrióra, vână cu consoțiu lui, în 1848, vreo șese găsce domestice, când fu 2 díle inchiate cătană la Unguri, și pe una căpătă dela ofíterul honvedilor o doniță de vin, ér cele 5 le máneară consoții de resbel, în tēmp de pace, cu tóte că eram armați din creștet până în călcăie cu furci de fier și cu topóre; ce timpuri de gloriă, a vâna găsce domestice!

11. Cohalmul. Erau nescari timpuri când țera noastră nu era secură de barbari, intrau și eșéu, când voiau; așa erau vremile. Apoi Turcii, de ce mai erau pe lume, de cât se o supere? Nu se poteau răbda se nu vină și ei, ca și alți pierde véra, ce-și au devisa, vino cu mine, că se nu te iéu! Astfel Turcii cuprind cu patria din preună Cohalmul, ca, se vedeti dvóstră, Cohalmul se allá în patria noastră, în Transilvania, lângă riul Olt, care fuge în România fără pasaport, de frică că-l vor prinde ungruși și-l vor face honved. Cum fu, cum nu fu, destul că Turcii cuprind Cohalmul, și

pre judele regesc de acolo, Helwig, care apără mult cetatea, îl duc rob în Terigrad, din preună cu alți sclavi.

Multe nopți trecu bietul Helwig nedormit, multe díle în plâns, tot minutul i se părea de un an, mai pierduse și speranța.

După mai multe díle cu chinuri și nopți cu dorere petrecute în temniță — i se ivesce Merenget, care fuse cândva dorobanțul scaunului și-i díce: Ce-mí dai décă te duc la muere și copii? Judele insé tăcu la recomandarea bunului om, oftă și-și continuă bănotul. Vine timpul preumblărei, scot pe sclavi la aer liber, i légă se-i preumblă puțin. Domnule, díce éráși dărăbanțul, fă ce-ți voiú spune eu și vei fi acasă în astă nópte. Bietul jude cugetă în inima sa: mai dóre pe cinevá și de un biet sclav? mai compătimesce cineva pe un rob? și décă da, în dar mai și cugetă cineva la sclavi! Se sfērșă bietul jude în doreri și necasuri, era mai nebun de dorere și desperare, când suna a treia órá, ora eliberărei. A treia órá 'lu imbiă Merenget să-l elibere. Acum se increde judele orbește în binevoitoriul séu și-i díce: fă ce scií, scapă-mé de poți, eu mé supun voinței tale.

Ardelenii prinși fură scoși toți în curte. La un loc óre care, unde erau mai puțin la olaltă, și unde fu mai puțină pază, intinde Merenget mantaua sa cea vénéță jos și invită pe Helvig a ședea pe ea dimpreună cu el. După ce Helvig primi invitarea ca un ordin, Merenget i legă ochii și-i díse se nu cuteze a arunca legătura până la comandă. Sclavul șede supérat și exclamă: »ședut-a pe manta vénéță și și-a închis ochii.«

Ce se întéplă insé? minune! Incepu a sbura din Turcia preste văi și munți, preste dealuri și șesuri, gândea că-s într'un balon din dílele noastre. Helvig ar fi voit bucuros se véđă ce se întéplă cu el, ci nu-i fu ertat. Trecu díulița întrégă și nu se obosiră de sburat; veni nóptea cu manta ei cea négră și cu ele — pământul patriei. Aci cade manta cea vénéță cu sclavi cu tot. Când simte Helvig că nu mai sbóră și că e pre pământ undeva, deschide ochii și — oh domne, vede pădurile Cohalmului și le cunósce la castel, întră în el, 'ți ia catenele și le acată în castel spre suvenir.

(Va urma).

V A R I E T Ă Ţ Î

Odaia cea albastră.

— O istoriă misterioasă. —

Vor fi ca vr'o doué-đeci de ani de atuní de când trăia în bunul vechiu oraș Stralsund un Domn cu numele Emmerling. Venise de mult mult timp de la Rügen și nimen nu era în stare a spune ce fel de pozițiune socială ocupă el. Dar de óre-ce locuitori de la Stralsund nu pot trăi fără ca să dea concetățenilor lor un titlu cuviincios, să obicinuisé a numi pe eroul istoriei noastre „Domnul consilier de comerțiu.“ Eu însuși l'am véđut ca de vr'o sute de orí, când mergea în pardesiul séu castaniu la casină. Fie-care om îl cunoscea, fie-care-l sasaluta, dar în vorbă multă nu se incurca D. Emmerling cu nimen. Majoritatea ómenilor îl ținea de un om pocit, și de óre-ce în Stralsund sunt o grămadă de ómení pocit, nu se pré ocupa lumea de el.

Domnul consilier de comerțiu locuia într'o casă vechiă cu coperișul țuguiat din strada jimblarilor. Era véduv de un timp de doué-đeci de ani. N'avea copii. Un servitor, o menageră și un căne, erau afară de el singurile ființe viețuitoare, care ședeau în locuința spațioasă și bine mobilată. Servitorul avea numele de Franz, menagera de Beata, și cănele de Clapood.

Domnul Emmerling ședea mai cu sémă în odăile din parter. În etagiul prim se afla domeniul bătrânei Beata, odaia lui Franz și așa dísa odaia cea albastră, care pe timpul când trăia reposata consilieră de comerțiu servise de salon, care insé de atuncl încóce nu mai fu folosită de loc. Cele lalte încăperi din casă până chiar și podul erau închisiate la niște speculanți de grău, care își țineau acolo provisiónele lor.

Domnul consilier de comerțiu era, precum am apucat

a spune deja, un om liniștit și tăcut cu un traiu strict regulat. După ce se scula la opt ore și jumătate, cetia timp de două ore „gazeta de Stralsund.“ Apoi făcea o preumblare mergând până la așa zisa fântână, care era o grădină publică dinaintea unei dintre porțile orașului. Venind apoi la douăsprezece și jumătate a casă visita de obicei întreaga sa locuință, pentru a se convinge, decă sunt toate în bună regulă. În această privință bătrânul Domn avea principii particulare. „Ochiul stăpânului ingrașă vitele“ avea obiceiul de a dice, „și decă nu veți de slugi, îi vine nenorocirea peste noapte pe cap.“ La acest ocol cerceta și pe acel salon atât de părăsit și detea apoi multămit din cap, decă vedea, că Beata stersese cu îngrijire praful de pe mobile și că ținuse odaia în curățenie și ordine bună.

Intr'una din zile Domnul consilier de comerț se întorse erăș de la obicinuita sa preumblare și voia, după ce cercetase cele lalte încăperi, să dea o vizită și salonului.

Spre cea mai mare a sa mirare găsi ușa închisă. Domnul Emmerling nu putea suferi să vadă că cineva șade cu ușile închise cu cheia. „Cine n'are vr'o mișelie în cuget,“ dicea el, „nu trebuie să se teme de nici o surprisă.“

„Cine este în odaia?“ strigă el necăjit, clănțenind la ușă.

Nici un răspuns.

„Beată, Dta ești? Deschide de!“

Liniște cumplită.

„Beată! Franz! Ce va să dică acesta? Deschideți ori încep să mă turbur!“

Cu aceste cuvinte isbi așa de tare în ușă, încât se cutremură și trozni.

Nimeni nu deschise.

Acum însă Domnul consilier de comerț își perdu răbdarea.

„Deu, să întemplă vr'o nenorocire! răcni el pe cât putu decă nu vă lăsați indată de glumele voastre cele proste! Deschideți, vă dic, ori infund ușa!“

Domnul Emmerling se opri fără de veste. I veni ideia că ar putea fi vr'o crimă la mijloc. Cum să fi și venit Franz séu Beata la ideia de a glumi cu domnul lor și stăpên! Nu, pôte erau niște hoți, care aveau vr'o intențiune asupra argintăriei care stetea în acel magnific dulap; spargeră audăciose nu se pré întemplau pe la Stralsund, dar la ce nu te poți aștepta în al nouăsprezecelea secol. Cu atât mai necesar să părea de a aduna personalul casei, căci cine scia ce va aduce proximalul minut. „Franz! Beato!“ strigă consilierul de comerț cu frică vederată. „Pentru Dumneșeu unde sunteți! Hoți, tilhari, ucigași! Franz! Beato! Ajutor.“

În acest moment răsună din odaia închisă o chicotire năbușită.

Tot o dată Franz și Beata veniră pe trepte în sus. „Ce s'a întemplat?“ strigă servitorul cu expresiunea celei mai mari mirări.

„Dămine Isuse Christose dară și m'ai speriat, domnule consilier de comerț! ghifăi menagera, care era încă cu totul fără sullare. „În așa stare nu te-am mai vădut de la mórtea repozatei dămine consiliere! Dar ce e pentru Dumneșeu, ce s'a întemplat?“

Bătrânul Domn dete cu frase intrerupte cuviincioasă explicare.

„Nu se pôte! dice Franz cu tonul celei mai perfecte convingeri. „Te înșeli de bună sémă! Eu însuș cu cincă minute mai înainte am pus covorele . . .“

Cu aceste cuvinte puse mâna pe clănță. Ușa nu opuse nici cea mai mică resistință. Lin se întorse în țifinele ei. Franz intră. Consilierul de comerț merse după el și să îngălbini: odaia era deșertă.

„Veți!“ exclamă servitorul. „Te-ai înșelat domnule!“

Consilierul de comerț în primul moment nu găsi nici măcar o silabă pentru a răspunde. Cu ochii înholbați privi în sec. Dabia după o minută își veni în simțiri.

„Ce dór nu m'am perdat mințile?“ dice el bătându-se peste frunte, „ori visez? A fost cineva în această odaia, deșu că a fost.“

Povesti încă o dată la cei două cetia ce pățise.

Beata asculta cu gura deschisă și cu alterațiune vederată. Franz însă dete din cap cu necredință.

„Sciu pozitiv,“ dice el, „că nimeni n'a venit în casă. Afară de acesta, én privesce domnule consilier; ferestrele toate sunt bine închise cu cărligele lor . . .“

„Și aici în odaia alăturată?“ bălbăi bătrânul Domn.

Franz deschise ușa de tapet.

„Tótă în bună regulă“ dice el.

„Pôte aici în dulap . . . observă domnul Emmerling cu vocea tremurândă.

Franz merse spre dulap și-l deschise.

„Nimic!“ esclamă el. „Mărturisesce numai domnule consilier, cumcă nu se pôte nici de cum să fi auzit Dta ceva. Cât în privința ușei nu înțeleg nici eu. — Nu sciu cum și ce fel ai făcut de nu s'a deschis — deșu nu sciu, mă rog de ertare . . .“

Domnul Emmerling deveni galben ca un mort. Cu pași șovăind grăbi în parter și se aruncă în fotelul séu. Își acoperi fața cu amândouă mâinile și inceptu a geme așa de amar-nic încât Clapood cănele, se viri sub mész.

Nici Beata nu era mai puțin uimită. Ca toate locuitoarele din Stralsund avea o aplecare spre credința de stahii, și afară de acesta avea despre stăpânul-séu o opiniune atât de înaltă încât nici că s'ar fi îndurat a-și inchipui, că densus s'ar fi înșelat cumva. Eră plină de ideile cele mai funebre și dete mereu și necontent din cap, scuturându-și astfel pèrul cel cărunț.

După dēnsa lucrul nu se putea explica pe cale firésză, era vr'un ce supranatural la mijloc, o credință care se putea explica după toate și prin teoriile spiritistice, care tocmai pe atunci inceptuseră a fi propagate și prin Stralsund, bună órá cum se propag acum prin ajutorul Căldarului iulian, gregorian și poporal român printre noi Români; ferésză-ne Dumneșeu ca vr'unul dintre noi să ajungă în dóga lui Emmerling, séu vr'una dintre române în dóga Beatei.

Dar să ne întorcem la istoria noastră cea misterioasă.

Consilierul de comerț nu mănca nici o bucătică. Beata nu putu înghiți de cât două linguri de supă. Numai Franz consumă patru plăcinte și o pulpă de vițel.

După mész Domnul Emmerling ceru o césză de cafea. „Fórte tare!“ dice cătră Beata. Cu lăcomie sorbi bēutura cea binefăcătoare, dar efectul dorit nu se arată. Sermanul domn se simți tot mai înfiorat și mai speriat. Bărbia i tremura. Il luară niște fioară reci. „Domnul consilier este bolnav,“ dice servitorul; „voi merge după doctor.“

„Da vai,“ răspuse Beata, „și mie imi va prinde bine decă voi medicina puțin. — Am bătăi de inimă, de cred că mi se crepă în trei . . .“

Franz se duse. Doctorul Crap apăru după decursul unei ore.

„Hei bine, ce-ți este?“ întrebă discipolul lui Esculap, examinând pe pațient prin lornionul séu. „O mică indigestiune! Cum? Ce fel? Iți voi da o curățenie . . .“

Consilierul de comerț își făcu raportul.

Doctorul Crap deveni mai serios.

„Unde ai fost astădi înainte prândului?“

„La fântână ca de obicei.“

„Ce ai consumat acolo?“

„Nimic.“

„Absolut nimic? Adu-ți aminte.“

„Absolut nimic, Doctore, te incredințez.“

Medicul dete din cap.

„Ți s'a întemplat vr'o dată în viața Dtale un asemenea cas ca cel de astădi?“

„Nici odată Doctore.“

Medicul medită vr'o doue secunde, apoi ceru condeiu și hârtie.

Ordonanța pacientului un praf nevinovat și ți se ia puțin sânge.

„De s'era te vei culca de vreme și nu vei bea bere. Nervii Dtale sunt ceva atacați; mai nainte de toate ai nevoie de odihnă...”

Voia să plece. Beata i se puse în cale.

„Aici mai este încă un pacient,” ți se ea cu un zîmbet silit.

„Cum, Domnișoră Beată!” răspunse Doctorul, „Dta, sănătatea personificată? Dar ce ți s'a întâmplat? Dar, ție ești de tot palidă... Ce ai? O mică indigestiune. Ți voi da ceva de curățenie...”

Beata se înroși. Povesti, că și ei i s'ar fi băgat spaima în oșe. Ceru să-i dea ceva alinător. Medicul i făcu după plac și se duse.

Trecură cinci, șese zile până ce se restabiliră într-o câțva Domnul Emmerling și menajera lui. Dar cu sănătatea lor trupescă nu le revenise și vechia lor liniște sufletescă. Consilierul de comerț remase posomorit și pe gânduri. Nu mai mergea ca de altă dată în toate serile la casină; numai foarte rare ori cerceta fântâna; ba mai că nu mai cetea »gazeta de Stralsund, care de la un timp încôce se apucase să publice multe articole pro și contra spiritismului, căci nemții și la prostii purced cu sistemă, bună oră ca... dar să revenim ăraș la firul narațiunii noastre.

Domnul consilier de comerț ședea cea mai mare parte din zi pe gânduri în fotoliul său, cu mâinile împreunate, cu capul plecat înapoi, cu ochii închiși. Beata perduse toată elasticitatea ei de mai nainte. Părea ca săvârșește numai mașinalemente lucrările ei cele casnice. Ore întregi nu eșea nici un cuvânt din gura ei.

Ea tot așa ca și stăpênul ei resimțeau o grôză nespusă față cu odaia cea albastră. Domnul Emmerling conținea cercetările sale prin odaie și însărcină pe Franz cu acestea. Pe menajera nu o puteai duce nici cu o sută de boi s'era pe dinaintea unei fete fatale. Dacă trecea peste ție prin coridor, își făcea cruce.

»Lucru de ris!» ți se Franz. »Eu acum am fost în tot timpul, ziua, s'era, noaptea coala înăuntru și n'am descoperit nimic dar nimic extraordinar. Domnul bătrân a visat, s'eu ni-a spus mofturi.»

»Să nu ți dai această iubite Franz,” răspunse Beata. »Înaintea lui Dumnezeu toate lucrurile se pôte, asta stă scris și în biblie, ă Dta faci păcate mari, dacă te îndoiesc cu atâta ușurință de minte despre acesta.»

»Păcate, nepăcate! prostie, rămâne prostie și dacă nu v'ei lăsați de nebuniile v'ostre veți inebuni...»

Era ca vr'o șese săptămâni după întâmplarea pe care am descris-o aici.

Domnul consilier de comerț ședea ăraș ca de obicei în fotoliul său și respira adânc și greu și învertea degetul cel mare peste celalalt.

Afară lucea soarele de Octombrie așa de minunat, așa de daurit, încât ar fi putut crede cineva, că ar trebui să sârute tristeta din sufletul celui bătrân fantast. Dar Domnul Emmerling nu vedea nici cerul cel albastru nici rațele iubite strălucitoare care se refrângeau, ca niște diamante în luciul nemișcat al mării. Încetase de mult a se recrea la splendoria naturii. Peste fruntea sa se lăsase ca o umbră nefastă. Părea scos din lumea externă, în gônă după imagine de grôză pe arpile visurilor.

Ședând astfel coala, Beata intră în odaia. Vede pe consilierul de comerț și scote un țipet atât de pătrunzător, atât de sâlbatic în cât bătrânul om sare tremurând de pe scaunul său.

Cu un al doilea țipet pătrunzător femeia cade pe canapea și este apucată de spasme, așa în cât consilierul crede, că s'a sfârșit cu ea.

»Franz ajutor ajutor! ajutor!» strigă Domnul Emmerling cu vocea de jumătate năbușită.

Nimeni nu răspunde.

Așa se scurg trei, patru minute penibile. În fine Beata își vine ăraș în fire. Ea-și țintesc privirea cu expresiunea unei grôze nespuse asupra ochilor celor verși ai consilierului de comerț, care a venit la d'ensa și i-a apucat mâna cea rece ca gh'ea.

„Beata, în numele tuturor sfinților, ce s'a întâmplat,” bilbăesce s'eramanul domn, „te conjur...!”

„Ah domnule consiliere, domnule consiliere,” să vaera ea, „asta-mi va fi m'ortea!”

„Dar vorbesce, de,” ți se domnul Emmerling cu vocea funebră.

„Sus — în odaia cea albastră... o D'omne, o D'omne... tocmai trec... ușa este deschisă... de tot deschisă... și înăuntru... o domnule consiliere! Dumnezeu să ne fiă întru ajutor păcătoșilor de noi!” —

Un nou atac spasmodic i luă cuvintele de la gură.

„Mai departe!... Vorbesce! vorbesce! ți se bătrânul domn cu gemete, după ce-și venise Beata ăraș în fire.

„Și înăuntru în odaia...” să lamentă femeia, „înăuntru în odaia... la m'esa de scris... acolo, acolo stai... Dta domnule consiliere, și-mi faci cu capul, și riți și chicotezi ca un câpiat...”

„Nebunie!” esclamă domnul Emmerling cu buzele tremurând pe când i se clătinară dinții.

„D'eu lui Dumnezeu să n'am parte de rai!” strigă Beata, „te-am v'edut, așa de bine, precum te v'ed acum... Speriată alergai pe trepte în jos... Risul și chicotirea era atât de grôznic... și acum ăta că te găsesc în fotoliul d'tale. O D'omne milostive, nu ne judeca pe noi.”

Căduse pe covor și împreunase mâinile. O grôză nespusă, nebună să arată în ochii ei st'elpiți. Pe fruntea ei picura sudor reci.

Consilierul de comerț tremura peste tot trupul. Peptul său, horcăia de părea că lucrăză niște ferestraie.

„Nu să p'ote Beato! r'esună de pe buzele sale palide. „Te ai înșelat Beato... M'ă duc să v'ed și eu... Dă-mi pistolele mele, și vin-o după mine!...”

„Nu m'ă duc pentru toate comorile din lume!”

„Așa dară voiesc să m'ă lași să merg singur la peire?” bilbăi domnul Emmerling cu vocea funestă; he! bine! fiă dar!”

Făcu doi pași înainte.

„Opresce-te!” țipă beata sârind de pe podină... „Dă-mi mâna... Voiesc să mor cu Dta... Coala stau at'ernate armele D'tale... Ia pistolul cel mai mare... Vino.”

Consilierul de comerț luă un pistol după părete și trase cocoșul. Apoi luă mâna însoțitoare sale. Fața sa era lipsită de ori ce col'ore. Ochii îi erau cufundați. Bietul om șovăia ca și un beat.

Astfel urcară scara. Ușa de la odaia cea albastră stetea deschisă. Beata borborosi o rugăciune.

Încă doi pași și apoi trebuiau să v'edă prin totă odaia... Inima Beatei să bătea ca cu ciocane. Consilierul de comerț ținea mâna ei așa de strâns cuprinsă, încât mai i rupea degetele...

Momentul fu grozav. Coala stetea în adev'ăr oșpele grozav pe care l v'eduse menajera! Era îmbrăcat cu obicinuțul pardesiu cafeniu al consilierului și ținea o hârtie lungă, albă în m'ani. Când v'edă pe cei doi, le făcu din cap, le rinji și arată cu degetul pe hârtie.

Domnul Emmerling sc'ose un urlet s'elbatic. Apoi amuți, ca și când ar fi înlemnit. Beata stetea în genunchi și-și mișca buzele fără sunet.

De o dată consilierul ridică pistolul și-l ținti spre tavan. Figura din odaia cea albastră detea și mai tare din cap și era și mai înflorătoare, ca până atunci.

„Dacă ești tu acoala, trebue să m'ă duc eu!” sbiera bătrânul Domn cu o voce grozavă.

În acelaș moment isbueni o impușcătură. Consilierul de comerțu zăcea pe podinî. Își sdrobise capul.

„Foc și cătran!” se auzi acum dinspre scară. „Asta-i teribil! Domnule consilier de comerțu ce faci! ce faci?!”

Era Franz, care din nefericire venia pré târziu, pentru a opri faptul disperat.

El strigă ajutor. Vecinîi alergară în casă și duseră pe bêtrânul sângerând în apartamentele din parter unde-l culcară pe divan. Glonțul intrase pe d'asupra ochiului stâng. Creerîi îi atârnav din rană.

Când asfînti sôrele, incetase de a mai suferi . . .

. . . Beata era mai mult môtă decât viă. Cădu în o lingóre grea. Opt zile era în pericol de viêtă. Sê însănătoșă fôrte incet. Numai după mai multe sêptemăni sê află din gura ei, ceia ce sê petrecuse. Cu patru ani în urmă muri și ea în casa de alienați. —

Pentru ca Domnul editor al călindarului iulian, gregorian și poporal român, să nu sê folosescă vr'o dată de acêstă întemplantare adevêrată drept material pentru dovedirea doctrinelor sale spiritistice, vom explica cum s'a putut întemplantă, ca doue ființe omenesci să ia drept realitate, ceia ce nu putea fi de cât numai o nălucire.

Mai întâiu trebuie să repetăm, cumcă toemai pe atunci era prin acel oraș la ordinea zilei discuțiunea asupra spiritismului și a spiritiștilor. Acel nefericit de consilier sê ocupase și el prin lectură, prin conversațiune, mai mult de cât ar fi trebuit, de acêstă șarlatanie, luând în serios, tôte aserțiunile acelor amăgitori numiți spiritiști, bună ôră cum le ia în serios chiar până în ziua de astă-zi mulți bărbați, care voiesc să trecă de ômeni culti și învățați.

Spiritul lui Emmerling era decî predispus de a crede în vedanii. Atunci când sê incercase a deschide ușa de la odaia cea albastră, luase din eróre clênța cea înepenită în mână, nu pe aceia care servea pentru a deschide ușa, care era cu doue aripî, una din aceste cu clênță mobilă êr cea laltă cu clênță fixă. Resistența neașteptată a ușei, îl turbură îndată așa de tare încât i sê năluci, ceia ce v'am povestit.

Menagera, femeia ca tôte femeile de tépa ei, era tare aplecată la credință desêrtă, așa dară credu în nălucirile stăpênului ei, și turburându-i-sê cu totul intelegința, care nu era din capul locului pré tare, visă cu ochii deschiși.

Vedania stăpênului ei în odaia cea albastră, pe când acesta sê afla în fôtoliul sêu, sê explică prin un portret al consilierului reflectat de o oglindă în acel mod straniu, care însê nu a fost nicî de cum supranatural, căci mișcându-sê perdelele de la ferestre prin adierea unui vânt schimbau lumina ce cădea pe oglindă așa în cât, chipul reflectat de ea, părea a sê mișca. Êtă dară întrêga minune deslegată.

Amorul propriu de La Rochefoucauld.

Amorul propriu e iubirea de sine și a tuturor lucrurilor pentru sine însuși, și-i face tirani pentru alții, decă fortuna le da mijlôce, și nu sê opresce pe obiectele străine, de cât ca albinele pe florî, pentru de a trage, ce-i e spre folos. Nimic nu-i așa impetuos ca dorințele, nimic așa ascuns ca planurile nimic așa abil ca lucrările lui; plecările s'ale nu sê pot reprezenta; transformățiunile lui întrec pe cele a metamorphoselor, și raffinamentele sale pe cele din chemiă.

Nu poți cerceta afindimea, nicî pătrunde tenebrele abisurilor lui. Acolo dânsul e ascuns dinaintea ochilor mai pătrundători; el face pe nesimțite miș de mișcări și întôrceri. Acolo dânsul adesea e invisibil și e însuși; el concepe, nutresce și țese, făr a sci, o mulțime de afecțiunî, și ure, planuri și propusuri; el crează une-orî așa de monstruôse lucruri, în cât când le a adus la lumina zilei sê feresce de ele, le disprețuesce, sêu nu sê pôte rezolva a le recunôsce. Din acest întunerec, cel cuprinde nâscu ridiculele persuasiunî, ce le are

despre sine însuși. De aci vin erorile, ignoranțele, grosolanitățile, necunoscințele în privința subiectului sêu propriu; de aci vine că el crede, că simțemintele sale is môrte, pe când acele nu-s de cât amorțite, că el își inchipuesce, că fiind în repaus, nu mai are dor de a alerga, și ca el ar fi pierdut tôte gusturile, ce numai și le-a săturat.

Dar acêsta obscuritate dêsă ce-l ascunde nu-l impedează, ca să nu vêdă perfect, ceia ce-i afară de el; în ce el e asemenea ochilor nostri, ce descoper tot afară de sine, și sunt orbî numai pentru sine însuși. Și într'adevêr în cele mai importante afacerî, unde violența sêu dorințele lui îi chiamă tôte atențiunea, el vede, simte, aude, își inchipuesce, suspacionează, pătrunde și ghicesce tot; așa că ești tentat a crede, ca ori care din pasiunile sale are o spețiă de magia propriă.

Nimic nu-i așa strens, așa tare, ca legăturile sale, ce încercă indeșert a le rupe, când îl amerința nefericirî estreme. — În el afli tôte contrastele: el e demandator și ascultător, sincer și simulant, indurator și crudel fricos și curagios. El are diferite inclinațiunî, după diversitatea temperamentelor, ce-l tortura, și îl supun, acuși gloriei, acuși avuțiilor acuși plăcerilor. El sê schimbă după schimbarea etăței, fortunelor și esperințelor nôstre; dar pentru el e indiferent de a avea mai multe inclinațiunî sêu de a nu avea de cât una, căci el sê imparte în mai multe, sêu le grămădesce pe tôte într'una, după cum e lipsa și după cum îi place. El e neconstant și afară de schimbările provenitóre din cauze esterne, mai are și ne-numerate, ce sê nasc din el însuși. El e constatat în tăriă, slăbiciune, trudă, iubire, noutate și în disgust. El e capricios, și noi îl vedem uneorî lucrând cu fôrte mare sêrguința, și obținând cu ostenele necređute lucruri, ce nu-i sunt de fel folositorie, ba i sunt chiar și stricaciôse, și acêsta numai, pentru că așa îi place.

El e bizar și își pune adesea tôte ostenela în lucrările cele mai frivole; el își află tôte plăcerea în cele mai disgustătóre, și își conservă mândria și în cele mai de desprețuit. Elu sê află în tôte staturile vieții, și în tôte condițiunile; el trăeșce pretutindenea și în tot; el sê acomodează la tôte lucrurile, și la lipsa lor; elu trece chiar și în partita acelor, ce-i carî fac resbel, întră în planurile lor, și ce-i de minunat dinpreună cu ei sê urășce pe sine însuși, conjură la pierderea și și lucră însuși spre ruina sa; în fine el nu se îngrijesce, decăt sê existe și când există se invoesce, sê își fie chiar și inimic.

Nu trebuie dar sê te mirî, că el sê légă uneorî de cea mai strictă autoritate și întră în societate cu acêsta pentru a sê destrua, pentrucă în același timp, când sê ruietă pe de o parte, se restabilește pe de alta. Când cređi că el sâ lasă de plăcere-sî, el nu face alta, decăt o suspinde sêu schimbă; și chiar când e invins, și 'lu cređi ruinat, îl afli triumfând și în propria sa ruină. Êtă imaginea amorului propriu, ce agită în întrêga viață. Marea e o imagine sensibilă, și amorul propriu află în flussul și refluxul undelor ei conțin o fidelă espresiune a succesiunei turbulente a cugetelor și eternelor sale mișcări.

Trad. de Virgiliu Popescu.

Picola. (Veđi ilustratiunea de pe pagina 91.) Ni, ni cât e astăđi de frumoșă Picola! Pêrul în maniera ei — bine arangiat, cel puțin dat din obraz, floricele în pêr. Dar de ce va fi țenând degetul în gură, mai scim și noi, va fi vêđut ceva și va fi rămnit. Sciî ce Picolisima. Invêtă ceva, lucrăză ș'apoi îți vei putea implini poftelê, êr decă nu, suge-ți degetul, și pune-ți pofta în cui.

Museul dela Viena. Ilustratiunea nôstră de pe pag. 99. ne reprezintă museul curții pentru istoria naturală din Viena. Pêtra fundamentală la acest edificiu mareț fu pusă în primăvêra anului 1872, dar de și fasada a început a sê face încă în anul 1879, nu este de tot terminată; lângă acest edificiu este un al doilea cu totul asemenea, adecă museul pentru artă și antichități.

Avis de incetare.

Am tot așteptat ca **numarul abonatilor nostri** să devină atât de mare, încât să putem acoperi măcar

SPESELE DE TIPAR.

Nu s'a întâmplat acésta, căci până astăzi **1 Iuliu** ni-a venit numai de la **76** abonați baniți pentru semestrul curent, care și-a luat inceputul la **1 Maiu**.

Apoi am sperat, că dóră ne va opri din partea guvernului, pentru ca să incetăm cu onóre.

Nici acésta nu s'a întâmplat, căci de bună sémă autoritățile prefer, ca să incetăm din lipsă de abonați, de cât din ordinul lor.

Vom continua anul II până la numărul **12** adică timp de jumătate de an, terminând astfel tóte materiile inceptute; dar acești numerí nu s'e vor publica regulat, ci după cum ne va permite timpul.

Aducênd acésta la cunoscința m. o. nostri abonați, le mulțămim pentru binevoitorul sprijin ce ni l'a dat, și rugăm pe aceia dintre D-lor, care ni-au trimis prețul de abonament pe un an in-treg a dispune de **fl. 3.50** prin vr'o comandă pe care o vom efectua cu plăcere, séu prin ordin postal de recoperemênt (postai megbizás) primind astfel baniți inapoi. —

Noua Bibliotecă Română.